

8002

Bibl. Jag.

in

T
—

O Tawach w Polsce wieśków przednich
shreślił

Fr. Franciszek Piękosinski.

W sporób wyżej wymienionych /

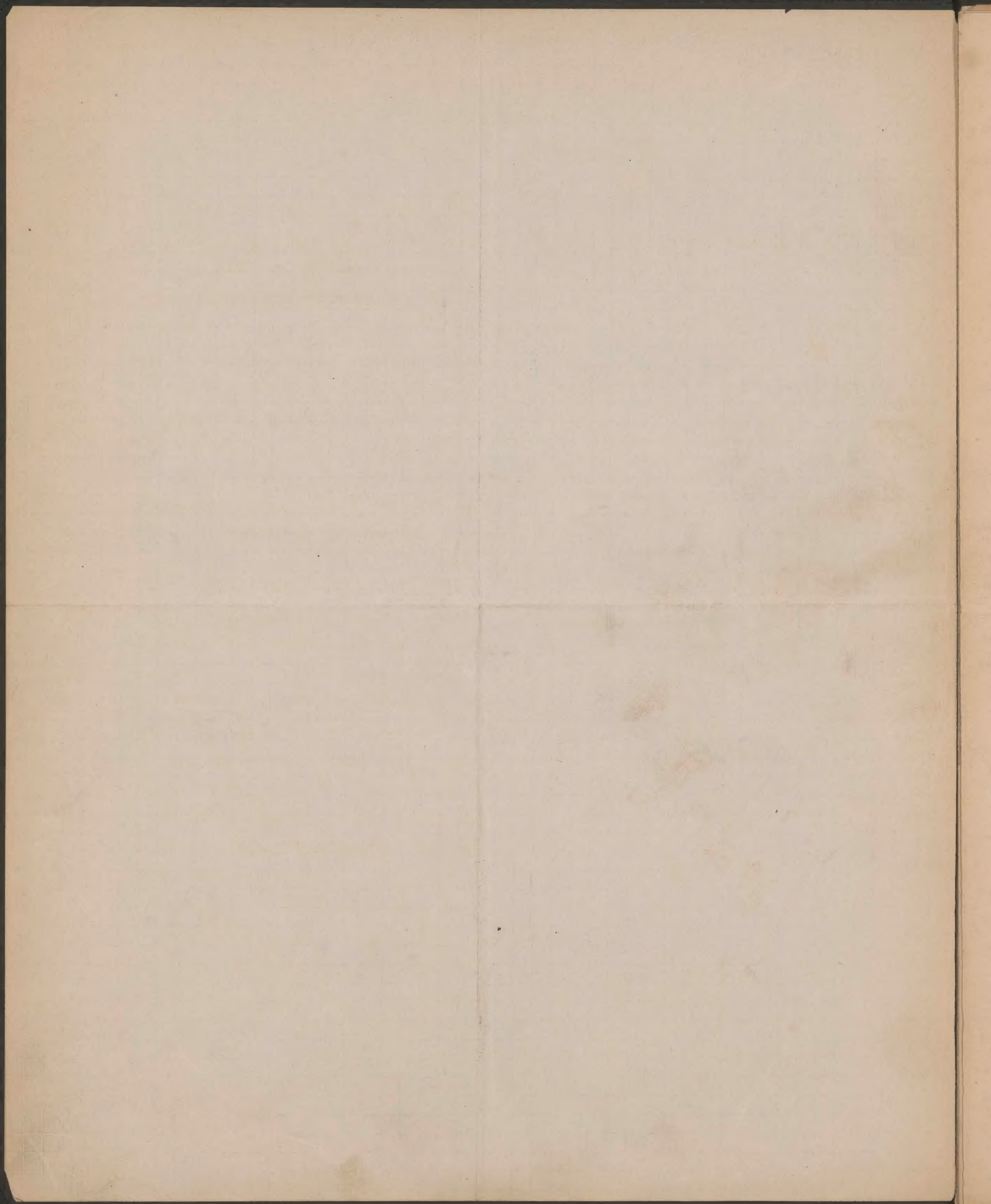
NB Wynasy podkreślone
--- spory, owad,
mmu kurywa,
Tybulari paragrafów
stwierdzi.

Kierując pod okiem nadzoru do wy-
shreślić, którzy wadnictwa na pra-
wie niemieckim w Polsce wieśków i-
wnich, ~~z sporób wyżej wymienionych~~, spolykam
się od czasu do czasu z niemieckimi,
które dołąd niobrobie i niewyjaśnio-
ne, wymagają dla siebie szczególnych
bardów. Także była niemiecka Sądów wy-
szych praw niemieckiego w Polsce wie-
śków przednich, której przed okiem la-
ty w obn, pomyśleń rozprawy, także
jest niemiecka niemiecka Tawów, która-
przedmiotem niemieckiej pracy.

Pradnia le wymagają z natury re-
czy o wiele obywatelskiego traktowania
należy na to powołać jeden list w dzie-
le obejmującym cały dzieło wad-
stwa na prawie niemieckim, gdzie-
tychdo wsteczne wyniki badań nad
pojętych niemieckimi miejscami zna-
leć mogą. Cały opis badań, wie-
le szczególnych miałyby być w każdym
określeniu ~~opisanych~~ ^{poimieniu}, że szkoła, dla
brzytka i bliższego znanostw
się z przedmiotem.

Należy odawać się być wroc-
właściwą, niemiecką tego rodzaju
poddawac, opracowaniu w osobnych
monografiach, w którychby, ~~cały~~
nieobracany miejscem, także
nieobracany miejscem, także
nieobracany miejscem, także
nieobracany miejscem, także

Lawniejsi

§1 autorowie o Taniach.

Z autorów pierwszych jest Grzeplotki Hamstau, który w dziele swem: Geometria, to jest miernicza nauka po polsku królowi napisana z greckich y z łacin, skich ksiąg, wydanem w Wroclawie r. 1556, sprawie Taniów i pomiarom obzer, niejczy woliuś poświęcił.

Za czasów Grzeplotkiego abeli epoka ~~era~~ zasadzania nowych wsi od staru już była, a stał i sztuka mierzenia Taniów i wiadomości o różniarach Taniów, w której już była z pomocą. Grzeplotki miał, siat porządku czynić starania, aby ja, dziełolwicz w tym kierunku i ludzi świadomych rzeczy zachować wiadomości.

Z użytych tam, drogą informacyj podaje nam Grzeplotki nazwiska trzech rodzajów Taniów:

- a) frankonijskiego czyli niemieckiego, F
- b) chetminiskiego, wreszcie
- c) kmieckiego większego, który był ma, polowicz, mniejszy od Tani frankoni, skiego.

d) Wproś tego wspomina Grzeplotki, że na Podgórzu chłopci skierują Tani, w których już ma żeno ciewie Tani, krow, lewskiego. Tożto potem Tani kmiecy, mniejszy.

Najczęściej porównują się Grzeplotki o Taniach frankonijskim czyli niemieckim, którego on też opisy z różnymi kródot, podaje, między innymi: Opis z ksiąg miejskich brackawskich, sferogostony z polecenia króla Zygmunta I.

Po Grzeplotkim Taniawowski w Sta, kach swych r. 1600 wydanych, w ksiągach cwarłych skarbowych, cze,

Trwanego dacie krow
lewskiego, /

większy z ksiąg

Fchelninowski i 7

*) Ograniczamy się tu na dzieła pochodzą-
ce z czasów mianowicie: Rzeczypospolitej,
które mogą uchodzić ^{zgodnie} z kładem do pracy
mniejszej, pomijamy zaś cały szeregi
kultów w którym przedmiotem, ujętym
pozwania po różnych dziełach, kalendarzach
i dziennikach, z których ^{niektóre} słów
warto wspomnieć ^{rozważamy} i
zamieszczony w N. 158 Dziennika
prawoecznego z 15 lipca 1863.

skiego i wódcę chelninowski.
Wojna szarbowych, na której się po-
przedni młodości powołali, Czarci
w szkodzie dominy szarbowej nie pa-
stali.

Kualifikacja jednaka mianowicie my-
dawa przedmiotem i opisy tanów
zawarte w N. 14 B. 175, 178 ogłosił
w tym dziele: Wzrost podskarbinów
z czasów Stefana Batorego 1576-1586
Oskarżenie 1881, str. czere druga, str. 299
- 301).

Mamy tu oficjalne następujące tany:
Tan staropolski, znany poprzednio tylko
z Gwosdzkiego, i po dwukroć, Tan Thew,
czarcki ^{niektóre po dwukroć} i po dwukroć, norminacach,
Tan francuski, czyli niemiecki, Tan
małopolski i polski, litewski. O Tanach
znanych nie ma tu rozmowy ocale.

Zostawiając wstępną litewską na illo-
czu, gdzie norminac tanów używanych
na Litwie i Białej, nie ma być przed-
miotem niniejszej rozprawy, rozpatrzmy
przedmiotem po dalszej norminacy-
jowej tanów według ^{niektóre} ^{rozważamy}
opisów, zanim przystąpimy do dalszej
pracy nad tymi tanami, z których
licznymi i tak różnorodnymi tanami.

Wszystkie tany, o jakich mowa, nam
wskazane młodości młodości, jest
następujący:

1. Tan staropolski,
2. Tan najstarszy czyli rewizorski,
3. Tan małopolski i francuski,
4. Tan hybernacyjny,
5. Tan francuski większy,
6. Tan francuski mniejszy czy-
li niemiecki,
7. Tan chelninowski,

8. Tam dmiccy młodszy,
9. Tam dmiccy mnijszy.

§2. Tam dmiestwo: stary cykl staropol-
ski (lancus regius antiquus).

O tym lancie piewsz, mioromow po-
stawi Ciaworski ze starych dmiestw nowic.
skich.*)

Pawinski z dmiestw podskarbinskich
pudaje dwa spisy tego lancu. Pierwszy
opiewa:

Lancus seu mansus integer habet la-
titudinem 6 stadiorum agr, quadrat,
bet autem stadium longitudo inis iln.
175 esse debet. — Chorusi vero longitu-
do stadiorum 24, ita, quod 3 campos
continere debet: hiemalem, aestivalem
et desertum alias iuger. In qualibet
autem campo 3 stadia agr; pro loca-
tione domus stadium, pro horto sta-
dium et pro villagio stadium. — Lan-
gitudinis praemissi lancei iln. 4200.**)

Drugie spisy w ten sposób opiewa:

"Lan staropolski. Kierokow" ma 6
stary roley, staję dlugosci ilnorum 175.
"dlugosc" staję 24, z ktorych 3 pola-
"byc majoz, w ktoridem polu po staję
"f. ita staję 1, na ogroze staję
"1, na nawroie staję 1. Dlugosc tego
"lancu iln. 4200,***)

Ciaworski mniogę dlugoscę proceze
naboscę oblicza pamiotecznie tego lancu
na 4,410,000 tobeci □, cykl licząc
miorę po 16875 tobeci □, na mot.
giew 261 1/3.⁴⁾

Tym jedynak na piewszy niech oba-
widac, iż w opisie lancu pamiota myś-
la, co najmnijsz jedna myśla, msta.

*) Ciaworski l. c. f. 2 i tab. II.

**) Pawinski l. c. str. 299.

***) Pawinski l. c. str. 300.

4) Teden miorę stawnej polskiej msta-
ny, licząc 16875 tobeci □ kradaw.
skich, nawroie ^{ciaworski} 320 prostom i 70
prostom, nowej pols miary polskiej
nowej ^{cykl} 1664 spiniem □ miary wie-
stuskiej cykl 59.90 aram —
miary francuskiej. Kobięc dmiestwo
ski kęp jui dmiestwicyja z r. 1565 pro-
piany jako zarada miary dlugosci
dla całej polski.

1.
mawicie, iż miewalsiwinie polsko ¹⁰ „
gros” Tani na 24 ¹⁰ ~~komu~~ ¹⁰ ~~stajani~~ ¹⁰ ~~re~~
miał na 21. Teżli bowiem tan ma
mieć na długosi 3 polor, a szerokość
le po 7 stajani, toć wymiary długosi
Tani wynosić musi stajani 21 czyli
Tolci 3675, a powierzchnia całego Ta
ni Tolci □ 3858.750 czyli morgów
228 2/3.

Amiga myłke ~~złoty~~ ¹⁰ ~~re~~ ¹⁰ ~~stajani~~ ¹⁰ ~~re~~
sam Gwarant, przyjmując szerokość Tani
na 1050 Tolci czyli 6 staj po 175
Tolci szerokości. Tymczasem a opisi
bynajmniej nie myłke, iżby szer
okość stajania wynosiła 175 Tolci.
Wedle opisu bowiem tan ma mieć
szerokość na szerokość szerokość łaski staj
jani, a szerokość szerokość na długosi
ma mieć szerokość 175. Teżli więc
powstana tyła długosi stajani,
ale nie ich szerokość. Aby przebo
mówić oznaczyć szerokość Tani sta
ropoldiego, trzeba poprzednio znać
powierzchnię stajania i wedle niej
obliczyć, ile Tolci szerokości będzie
szerokość łaski stajanie, albo
nego długosi wynosi Tolci 175.
Ta szerokość stajania szerokość narym
ła da nam szerokość Tani staro
polskiego.

Obóz stajanie w pospolitem iurym
oznacza tyła po morg. Gwarant,
podaje szła łaski stajania, jedno
jedno stajanie powierzchni powierzechni
16200 Tolci □, drugie ¹⁰ ~~staj~~ ¹⁰ ~~re~~
janie ¹⁰ ~~staj~~ ¹⁰ ~~re~~ ¹⁰ ~~staj~~ ¹⁰ ~~re~~ ¹⁰ ~~staj~~ ¹⁰ ~~re~~
16875 Tolci □. Podaje on jeszcze
jedno stajanie, mianowicie geomet
ryczne, które obliczono ma

*) Tna Szlachy brano stajanie za jedno,
znaczące a morgiem. W Kopijach słasbo,
ni sio. Kopyja w szkie znajduje się łaska
zapisana pochodziła z powiatu XVI wieku.
„Erstlich helth eine Rüste in die lunge achte,
halb Elle, und 30 Rüsteun lang und 10 breit
ist ein Morgen und ein Gewende. So gehoreun
30 Morgen in ein Fluck in 3 Felden, als nem
lich in ein jeder Feld 10 Morgen. Es seindt
auch drittehalbe Morgenn ein quardt und
4 quardt ist eine Fluck (wimmelt ein Feld).
Cod. diplomaticus Silesiae, tom IV st. 47. fol.
102. 2.

40500 łokci kwadratowych, jest zatem prawie półtrzecia część większe od dwóch poprzednich.

Fymcrasem słojanie, jako Ciworoki w Tanie staropolskim przyjmują, mianowicie 175 łokci wzdłuż i tylej w szerz, czyli tej, ckiej powierzchni 30625 łokci $\square$, nie od, powiada wiadomości z powyższych, większe jest bowiem niemal o drugie tyle od dwóch zwyczajnych, a mniejsze o czwartą, część od geometrycznego.

Gdy przypuścić należy, że w księgach ~~podobnych~~ rewizorskich, na które się Ciworoki powołuje jako Ciworoki, jako źródło przykładu, powoływano się na stałe ~~bez~~ w pospolitem rozumie, nim nie stoi na geometrycznej miarze, nie ludzkim miernikiem, przeto przyjęcie wypadła stałe o 16875 łokciach $\square$ powierzchni, jako odpowiadające rozmiarowi morga polskiego.

W takim razie ten staropolski „olej” mowatby 126 morgów czyli 212,6250 łokci $\square$, szerokość jego wynosiłaby około $5\frac{2}{3}$ łokci, a szerokość ta, pania, którego długość mierzy 175 łokci, przedstawiałaby tylko około $9\frac{1}{3}$ łokci.

Takholwier i ten wymiar przyjęli, oraz o wiele wyżej, coholwier, wiemy o wielkości Taniw, to przecieć znajdzie się bliżej faktów racjonalne wystąpienie, jakiego byśmy dla Tani o $261\frac{1}{3}$ lub choćby o $228\frac{2}{3}$ morgach naproczno szumieli.

$$\begin{array}{r}
 16875 \\
 126 \quad 3 \\
 \hline
 101250 \quad 4 \\
 33750 \\
 \hline
 16875 \\
 2126250
 \end{array}$$

§ 3. Lan dolewsh' wójtowsh' czyli' reur'
koru' (Lancus regius advocatialis
seu p'katorius)

[jednocześnie]

*) Prawiński l. c. sh. 300, 301.

Dwa opisy tego Tani podaje doiega
 pastcharbin'ska, wyjęte z ichy reuror
 shich sharbunych. ~~Opisuje one Wobu~~
 jednak jest opis Tani reurorodiego z
 opisem Tani kuyrozajnego chetunio die,
 po tak w jedną calosc' sciagnięty, jak
 by cały opis do jednego tylko podzi-
 ju Tani się wluwiał. Opis ten brzmi:

"Karoly Tan ma mieć w sobie stn"
 "gosc' morgow 30, a na szera, morg 1. -
 "dorg joden ma w sobie sznurew 3. -
 "Szur joden ma w sobie prostoi 10. - prost
 "jeden ma toci $\frac{1}{2}$!"
 "Muis integer lancus ad longitudinem
 "m. 6350, ad latitudinem m. 225.
 "Co sznurem wzdłuż toci ma prostoi
 "mac."

*) Prosta myśla prawda 6750.

W drugim opisie doiegowy następ
 opisuje:

"Ma być tedy całego Tani dlugoro
 "toci 6750, a na szera toci 225,
 "co sznurem wzdłuż toci zmierzonym
 "ma probować."

z opisem R'chochiego podaje nam od
 pis dekrety L'ymunka III, datowanego
 z Olivy dnia ostatniego czerwca r.
 1598, mianowicie dekretem stról ka-
 lwiordzi prawyrcy opis, wyjęty z
 doieg reurorów sharbin'skich doiegowego.
 Opis ten nosi w rzeczywiście nagłówek:
 "Pomiar Tani przy wykupnie woytowsh'
 "y innych dóbr króla Tanci zachowa"
 "my, z ichy reurorshich sharbunych."

Czyli prawyrcy opis, jak to kreślą
 ce stylizacyi jego, wziętego z drugim

*). Natamintny Lomwach, w drechlu
Flosculi practici, kau opisuje kau tan:
Tunis integer mannis aliis wlova.
Wlova Morgewa na tolicie dleu.,
oticy mory a minor ad mannis.
Vluac 12 in virgam, virgae 10 in
zonam, zonal 3 in iugum. Alia
facta na tolicie. In virga sunt vl.,
nae 7, in zona vluac 75, in iug.,
qero vluac 225, in manno vluac
6750.

1. Wstępne wyznaczenie bedy słomysłachy się
 należało, do jednego tam się uchości,
 komieratki w sobie oczyszcza, sprze-
 czenia. Chociaż bawien jest miomą pro-
 wierzchni a nie otłuszczeni: Ten procho-
 mierzony na otłuszczeni "morgów 30 a
 na srebrach" morgów jeden, ma niewat-
 pliwie tarcznej powierzchni tylko mor-
 gów 30 i nie więcej. Tymczasem jest
 promienisty (pudrowy) i drugie jest
 pro. otłuszczeni na twardzi 6750 otłuszczeni
 z srebrach twardzi 225, obecnym
 tarcznej powierzchni 1,518.750 twardzi
 □ czyli morgów 90.

Unidobrzeż musz jest rzecz, i' tu ofisy
dwóch niemych tande w rąnem sięgnie-
he kosztaty. Choliczwa, i' w ofisie po-
wpięj pudyany, z idziay niewierochiel
wyjętym, pierrozny i'nter jest ofisy
jest w języku polsk. dinn, drugi w łon-
cińskim, mowaruje, i' skwa odgłos-
kivolta stwily pewny ofisy za-
podstawę, z sięgnięcie tych ofisów
do siebie dwóch odgłosnych ofisów do
siebie mienalerzycych w jedną catorę,
nieświadomości rzeczy przypisać na
dory.

W. Kłoch: zowie ten tan chotmin'skim,
wzywany w dobrach strzelskich, ta-
nowski tancem wójkowskim czyli do-
mniemany, Graczi tancem new'so-
skim, reszta Pechochiego najwięk-
szym tancem chotmin'skim, którzy
zgodnie ~~po~~ obliczają jego powie-
chnię na morgów 90.^{*)} II

ss. San viralemski sframokronij (Clancus
regius verficatus). o

*) Lancus regius verificatus, quō no. 54. mino venit etiam contributio fondi solita ex bonis regalibus, vulgo kwarta re sto., nostru, continet in p^{re}sent. superficie seu area porticus quadratas 25600, seu cubitas Cracovien. quadratas 1440000. Alias men^{suratur} in longum porticus 160 solidem, quā in latum, seu cubitis Cracovien. 1200 in longum, solidemquē in latum. Tūta alio. continet in longum porticus 800 seu cubitas Cracovien. 6000, in latum vero porticus 32 seu cubitas Cracovien. 240. Partes istius lanci verificati vocantur quarta, vulgo kwarta.

§4. Plan Karlewski'ski spramozony (lancus regius verificatus), wedle skł^{ad}rego, opracac się miota kontybiencyj z doł Karlewskich, kwana kwarta re stara. Ma on miernye na stugos 160 lasek czyli tości drab. 1200 i tyler na ocerohac, ^{lub też} czyli wedle imych na stugos lasek 800 czyli tości drab. Karlewskich 6000, cał na ocerohac lasek 32 czyli tości drab. 240; a tasma porozrachunka obeznawać na lasek □ 25600 czyli tości drab. □ 1440000 a morem 85 1/3. Tylko namowach podaje o tych zaint wiedomach. *) Wiedziemy go inni autorowie,

[illegible]

§. Dei Arolowit. majlowici regli
minimany (lancis regius ad voca-
lis seu futorkiis).

Gomworth's;

*) *Taraxacum vulgare* hybernale, ex quo hybernare et stativa militibus solvuntur, continet porticas quadratas 19440 seu cubitas Cracovien. quadratos 1093500. Aliis mensuratur in longum porticis 810, seu cubitis Cracovien. 6085, in latum vero porticis 24 seu cubitis Cracovien. 180.

1. 1. 1. a sa, min.

* *) *Sulcata* l. c. pl. 147.

§ 5. Lan droblewski hybernowy (Lancus re.,
quis hybernalis), z którego się hiberna
i starzeje dla większej opłacalności, mierząc
na długość łazek 810 cygli tużej drach.
60 75, zaś na szerokość łazek 24 cygli
tużej drach. 180 i obejmować powinien
chui łazek □ 19440 cygli tużej drach.
□ 1093.500 a morgów 64 1/5. *)
To bym tamie prośe Głoworodkiego za
ten czerstek, który nie wspomina.

50. turn frankonsh. węgiersz. Kna go Sylus
1721 Czech. i perhaps Rzechowicz. Ma być
wzdłuż 10 stopi, reszta dokoła stopi mi-
zawierać w sobie 15 miar po 14 1/2
Łódzia, a tak ten ten wzdłuż trzymać
powinien 270 miar czyli 3915 Łódzi;
wreszcie zaś 1 stopie czyli miar 15 al.,
bo 217 1/2 Łódzia, a razem 8515 1/2
Łódzia: czyli 50 1/2 morga. **)

Nie podaje Czech, kóbieta, z któ-
 rego o tym. Tanie wiadomości cześ-
 niej, Richochiego kowię go Tanie
 frankoniskim pługim, paktuje się
 na słabik korony. Jest poprawnie.
 w statystyk korony Taniekowskie
 go kółka ofisów Tanie frankoniskiego
 z kółka, kowiewskich wyjętych, mi-
 stacy kółka jeden jest co do korony
 rów pługim, kółka kowiewskich z ofi-
 sem Czech, lecz nie kowiewskich
 wcale kowiewskich kowiewskich.

~~Ursi seu branni~~: Item in quolibet
lance stebent esse plocem octo stadia
et quolibet stadiūm quindocem
mensuras pūpasciptas (14 ūlna-
rum et ūnū palmae) continere de-

Ho. Solski powołuje jako źródło
skatut (Tanniszewskiego), z którego
nawspólniey opis państwa tego Tanti
podać :

*) Kalūba, prawa y contribucie no.,
roune etc. Kraliev 1600, sh. 390.

Y Rainim forcedott Crachi; a tall Tan
den meistniejary wcale, kysdat fo-
arage mauii.

**) *Canis Franconicus* dictus a Fran.,
conibus, populo Rheno Franco,
continet in sua superficie pellicas
quadratas 12960 seu cubitos Cra.,
corienses 729000.

***) Grzegorz Stanisław: Geometria bo
wiel, miernicza nauka po polsku
krótko napisana z grackich y
z łacinskich ksiąg. Wdravio 1566.

bet. Et haec est mensura verissima
manus' pui lancia Francovici. x)

Opis ten jednomyślny, kawierny jest
~~informacyjny~~ ^{zawierający} jedynie myślny ołt
 gres, ułdosić się ~~aboli~~ ^{zawar} do pomyśle
 go Tanu frankois d'icgo, co więcej wy
 szareny. ~~Kolejne są, że Cześci~~ ^{K. Polak} u
 pełnić ~~wymag~~ ^{wymag} formy i nie dach tasy
 opis myślnami szeregów po do
 nup, sadzą, że jeśli Tan ma 18
 staj' długi, to szeregów jego formy
 napiniej jedno staję mierzyć winna.
~~Kadencja kawierny szeregów pól~~
~~ten Tan pomyślny nie jest.~~

87. San franciskski czyli niemiecki
(clancus Franconicus sive Teutoni
cus). ~~Ten kraj ma stolicę~~ Wedla Cr.,
miejscowość miedzy w lasach □
12960 czyli tohei □ strach. 229,000
zatem morydw. 43 1/5. **)

Ten sam ma ~~szereg~~^{obserwację} literaturę. Wtedy
cy autorowie wspominają o nim, po
razie różne opisy normiarów. Naj-
dawniejszy i najobrotniejszy podaje
Gorzechowski. Powołuje w r. 1506 swą go-
sponiarską, czyli naukę mierzniczą, say,
niezwykle sławia, aby otrzymać
autentyczny normiar Tannu freunden.
shiego. ^{***} Od decyzji o przyjęciu
wypis o obrotu miejscich mierzniczych
o mierzniczym tego Tannu, który nęczył
w na rozmiar. dróła Rygmunka I.
Wypis ten opisuje:

7. Significamus lenore praesentium, qui
bus expedit, vniuersis, qui manus
sen luncus Franconicus iuxta veram

mensuram ita videlicet debet esse men-
suratus et divisus: primo debet esse
mensura quatuordecim ulnas et unam
palmarum in se continens, quoniam qui-
dam mensurarum huiusmodi plures
dec et septuaginta mensuras ad lon-
gitudinem et latitudinem quoddecim
mensuras mensurari debent, et sic
fiet verus mansus Franconicus.
2. Item in quolibet manso debent esse
se decem octo stadia et quolibet
stadium quindecim mensuras su-
predictas continere debet. Et haec
est vera descriptio et mensura man-
si seu lanci Franconici.

Manus tu mensura officii
myniarum tam franconis de
molevego.

Medle fieri officii minna
byc' miana na pternatio tader' i
fiedr: lathich mian na olugose tan
minien lrymar' 2 fl, na scerohore
cas 12. Co qod myniarem palma
(fiedr' alen' adunioe matory,
autoranie me byli po egodcie, fedi
mvarajac le mianz w ugle co me
olestadna i wafliwa, stesowali
imny myniar tam franconis de
aridley brati olun co i cali, Crach
co fut tader. ^{Kollawia} ~~manajac~~ na pacie
shwestlyz myniar palma, pado me
nrestorypinka na bolu, tem barzief
qdy ona pominij ~~shozela~~ ~~si ala mias~~
~~shazi~~, shwirokamny dyeto, ke medle
pionozego ofitii Tam franconis de fran-
skiny shymowat powierachni 3240
mian II.

Fas. dolok' a ca min /

Fa imago ofitii si wyjarii, /

Wiedle drugiego ofisu winien Tan-
liczy 10 stajani, a miedzi staje-
miar 15. Ten ofis nie jest sam pla-
stieki kupa. Wmiedzi stajani po-
mnozone przez 15 miar, staje 250
miar, co to jest dopiero drugiego Ta-
ni frankonidiego. Trzeci wiec ofis
drugi braci w piniach z ofisem
frankonidym, a gdy tu mamy wielo-
stwo tylko wymiar drugiego, trzeci
wymiar szerokości waigze z ofisem
frankonidym, skoro owa te ofisy razem
jako nieporozumienie w dokrecie Ryz-
minta I sa podane. Owa biroz
z ofisem frankonidym jako szerokości Tani
miar 12 bedziemy wiec powierzechni
Tani miar 3240, to jest ten sam sa-
ma, jako z ofisem frankonidym wyprawia.

Trzeci ofis Tani frankonidiego czyli
niemieckiego podaje Correlli w na-
stępujących słowach:

3. Quindecim iulnac faciunt iunam
virgam, tres virgas faciunt iunam
cordam, quatuor cordae faciunt
iunum mansum ad latitudinem, ad
longitudinem vero debent esse pona
quinta cordae.

Trzeci wiec Tani czyli Tani
trzy laski czyli jeden sznur, cztery
sznury czyli jeden Tani na sznur,
a na drugie ma być pięćdziesiąt
siedem sznurów. Mamy tu więc Tani
szerokości 12 lasek, drugiego lasek
250 a trzeciej powierzchni lasek
3240, czyli ten sam wymiar, ja-
kie podane były w ofisach frankonidym

gdzie miara podana jest na
14 łokci i 1/2, mamy do
czynienia /

i drugim, jeno że tu miara zwana
jest łaską, i obejmuje łokci 15 ka-
miast jak tam łokci 14 i 1/2. Ale
z tego opisu widać, że i w miarze
były się już tam bardzo łaski, czy
co innego, czy łaski, czy łokci
1/2 łokci, w którym jest łaski,
i mamy do czynienia w pierwszym
opisie z łokciem cokolwiek większym,
starszym, w drugim zaś opis z łok-
ciem cokolwiek mniejszym, może
mniejszym. Jeśli zaś oba opisy były
na równi i jako jednocześnie były
tane, tedy i oba normy musiały
być identyczne.

Tym opisem Jan frankonijski czy-
li niemiecki mierzył na długość łok-
ci 4050, na szerokość łokci 180,
czyli łokci powierzchni łokci $\square$
729.000 albo morgów $43 \frac{1}{5}$.

Czwarty opis Jan frankonijskiego
medle Grębskiego opiewa:

4. Supprimis debet esse corūlis septem
cum medio cubitorum, horum corū-
lorum in wiertel in longitūdinem
sunt triginta corūli, in latitudi-
nem vero sex corūli. Item wiertel
duo in virgam hoc est in preft sunt
sex, virgae in lancium Tacitonium
sunt duodecim.

Najwidoczniej ma być łaska na półtora
łokcia, łaski łaski łaski w wiertel
ma być na długość łaski, na
szerokość sześć; wiertel zaś w preft
sześć, a preftów na Jan niemie-
cki dwaście.

Medle tego opisu wiertel ma w sobie
180 łask $\square$ czyli łokci $\square$ 10080,

Siedły wreszcie opis. Tani frankon,
 sidię cyli niemieckiego podają nam
 wsięgi podcharbinie de tresci:
 6. Laner Franconici et Teutonici men-
 suratio. Latitudinem habet mensu-
 ram 12, quiclibet autem mensura
 uln. 14, palmarum 1. Computatio ita
 que mensurarum facit uln. 168,
 palm. 8 ad ulnam computatarum,
 facit uln. 21. Sola igitur latitudo
 facit ulnas 109 ulnas. — Longitu-
 dinem mensurae 260, quiclibet
 mensura uln. 14 et palma una,
 proveniunt itaque longitudinis uln.
 3640, palmarum 260. Facit cum pal-
 marum computatione uln. 3672 1/2.

Medle tego opisu tan frankon
 *) ~~Pawłowski~~ sidi mierzonych po-
 mierzeli 694,000 tani □ cyli
 morgów 41 1/8.

Trzaski (palma) przyszedł tu jest
 panno 1/8 tucia.

*) Pawłowski l. c. str. 300.

jest także □ 60,480 a tan me-
 miecki także □ 425,760 cyli,
 morgów około 43. Testło wzięte
 sam normiar, joki wypłynęło z opisu
 łeciego. ~~strona sześciora mierz~~
~~1/5 mierz mierzona, frachtu stąd~~

Najdawniejszy wsclaho opis Tani
 frankonickiego, opisany charakterem
 a dionca XIV wieku, zamieszczony jest
 na ostatniej stronie rękopisu b. 119
 d. 102, z XIV wieku,
 zawierającego prawo niemieckie, tego
 miastowic rękopisu, który przez
 Wacława wielkiego na konrad
 Brandenburski dla miasta ustanowio,
 nego przenieśli do najnowszego pra-
 wa niemieckiego słowny. został. Opis
 ten Kapirha da broni następuje:

5. Nota de latitudine et longitudine
 manus franconici per hos versus:

Venus bisseptem fac virgam in-
 qito frangum, — Bisenis latius ex-
 his fiet tibi manus, — Pri centum
 longius ac virgis septuaginta — fran-
 conicus manus perfectus sit tibi
 sentus et cetera.

Testło ten sam opis. ~~tytuł~~ ^{tytuł} wzięty
 z łeciego, joki podał nam panno,
 dion pladret Lippmunda I, tytuł, że
 mierz mierz palmaru kaja synonim
 frugnis. ~~Ceterowicor seu panno~~
~~Tanmawski panno statucie. a panno~~
~~stojem ułmawski, a ułm ułm~~
~~st.~~

Rękopis Rękopis podaje opis
 Tani frankonickiego

*) Tamirowe: Kaluta etc. 390, 391.

**) Lawacki: Floreuli practici str.
95, 96 i 97.

F Tamirowe, a ca nim str. 101,
str. i Cracis podrozniaga Tam fran.
donicki ad Tam niemickiego,
przyjmujać dwa osobne je jako
dwa osobne odrzuty Tamirowe.

***) To Tam niemicki a frankonicki są jedno-
znaczne, i nie istnieją Tam niemicki różny
ad frankonickiego, świadczą o tym wymiarki
nej powyższe zapiski z ksiąg podskarbiszych,
która jeden normier dla obu Tamirow podaje,
także w przepisach, których w liście cyklowanem
swem dziele pisze: "Frankonia jęz. fran.
dział, jest częścią niemickiej ziemi, a prze-
ciw niej dział, że frankonicki Tam era, leży
niemickim Tamirowem."

F cois Tam o 729 000 tołkaiach
i powierzonu, naryma me. (Tako
miedzi. / ***)

6.
Z powyższych ^{szereż} ~~franc~~ opisów Tam fran.
donickiego czyli niemickiego, podaje
Tamirowe: w swych Kalutach opis
piętnoży, drugi, trzeci i piąty, Lawacki
we Floreuli opis piętnoży, drugi i
trzeci, ten ostatni w drach odmiennych
redakcyjach. F

Opis lego podaje Lawacki (F)
fylitum: mensura veri lancei Franco-
nici jessere nate fuyqey opis:
7. Infraimis mansus debet esse lon-
gus vel quodlibet stadium vlnas 84.
8. Infraimis stadium plabent esse in
lanceum ad longitudinem 12. ad
latitudinem vero lanceus debet esse
vlnas 120.

Wiatly przeto ten Tam rzechom
frankonicki na stągosi 12 staj po tohei
84 czyli tohei 1008, kas na szero-
dosi tohei 120, co Lawacki powie-
chnię 120. 960 tohei □ czyli katech
7 1/5 morga, co mi rozkazuje w ca-
dym egla stągosi z rozmiarom
Tam frankonickiego. Zachodzi tu
nieświadek botaniczny, że alho
opis Tam mi uolowi się do Tam fran.
donickiego, lub też w opisie normie-
nau karz to jehoi myślar.

Lawacki idąc za Tamirowem
podaje Tam frankonicki czyli niemie-
ski na 729 000 tołkai □ brach-
stach; Cracis natomiast bierze za
podstawi opis piętnoży z dodatku Reg.
munte I. "Stumacrac" palnam" za-
pisał tołkai, oblicza powierzonu lego
Tamirowa 681,210 tołkai □ czyli na
morga 40 3/8 F

§ 8. Włosa chetminska (lanceus Culmen

F. przytaczamy już przez nas wyżej
pod Tancem wątkowatym czyli rewi-
corum?

10) Wyższe a abt rewi-corum skar-
biu morderstwa pominęli Tancu,
miejscowego przy wypłacie wój-
tostwa i innych dóbr królew-
skich.

Przeniesienie części tego wypisu
mówi o tym, iż wprawdzie do Tancu
chotimiskiego i podaje jego po-
mianę wymiaru na 30 mor-
gów długości a jeden morg re-
wi-coru, czyli na ~~morder~~ po-
mierzchni na morgów 30. *)

*) Teni sam opis jak w dekreście
Liguminta III zamieszczony jest
podwójnie w skrzynkach podskar-
bińskich. (Pawłowski h. c. str.
300 i 301.) ~~Przed~~ przytoczonym
kaskowym wyżej na str.

22
sis) Wspomina o niej Grzeszki jako
wymiar na charcowan, iż ma poleć
czyli łach $\square$ 9000, co by czyniło
toteż strachoskich $\square$ 506,250 czyli
morgów 30.

Biskupie Lichwolski podaje nam
dwa akta przedane dołyczące wymiaru
na polski chotimiskiej.

Przeniesiony jest dekreś Liguminta III
wypisany w Olizie stawa ostatniego ces-
arza. 1598, potwierdzający Karoliny
w przedmowie wymiaru Tancu, ~~podaje~~
i ten wypisany pod pierzeią Tancu
chotimiskiego podskarbię nad-
wornego, następującej treści:

"Tancu Tancu przy wypłacie wój-
tostwa i innych dóbr króla Tancu za-
chowania i innych rewi-corum skar-
bowych. Karoliny Tancu ma mieć na
"długoci" morgów trzydzięci, a na
"szerz" ma mieć jeden morg; morg
"jeden ma po sobie sznurów trzy, a
"sznur jeden ma mieć przelów ubrań,
"jeden jeden ma mieć przelów ubrań.
"być tedy całego Tancu długości Tancu
"6750 a na szerz Tancu 225, co
"sznurów według Tancu pomierzchni
"mać aprobować. Extractum ex ac-
"tis rewi-corum thesauri regni. da-
"tum Varsaviae 24 Septembris anno
"1596. Tancu his chotimiskim the-
"saurarius curiae regni marci sua
"spt."

Opis powyższy zawiera w sobie
wypis na ~~pod~~ spieszności. Iż jest mian-
na pomierzchni a nie długości. Tancu
przeło mierzący 30 ~~morg~~ trzydzięci
morgów na długość, na jeden na szerz.

27.
rodzów, ma niewątpliwie Tacznej po-
wierzchni tylko 30 morgów i nie wie-
cej. Teżli jednak otużać pewego Tani
podana, w tobiech na 6750 po-
mocy z szeregów, podana, w
wśród w tobiech na 225 otrzymu-
my Tacznej ^{jało} powierzchnię 1518.750 to-
ci □, co czyni morgów 90 i przed-
stawia Tan wąskimi, czyli niewi-
szymi. Ładuje się, że tu przynajmniej z
opisem dwóch Taniów mamy do czyn-
ienia, z wyjątkiem chetunów i chetun-
ów wąskimi, które oba w starych,
chwiej na podstawie chetunów i chetunów
też swój bóg. Widać, że przynajmniej
w starych niewątpliwie, że w starych
różnych miejscach leżą dwa opisy,
a widoczne, że one oba z powodu chet-
minów i chetunów, które są je-
nawet niebaczne, że tak różnie
przedstawiają wymiary.

Drugim adtem w przedmówie wymie-
nił Tani chetunów i chetunów, jak nam poka-
że opis R. Chetunów, jest ~~przedmowa~~
przedmowa i wydany przez dus-
mistora i rajców miasta Chetunów
D. 28 lutego 1743 wypró i drugi
Geoloch - Register "przedmowa"
na naturę miejsc, w której me-
surac pones Culmenses, qualiter
in suo pondere, latitudine et longi-
tudine observari et mensurari de-
beant, expressae et descriptae sunt."
Wypró ten opis: "Miejsc, w
których mieszczą się morgów, przedmowa
i przedmowa: przedmowa Tobi-
...

F30.7

„ chotmin'skich albo stoż N. 15 skyni je „
 „ sten prost; mierz powinen mierz prostaw
 „ korygowych ~~trzy~~ 300 albo też półpro
 „ dów 600; włada w sobie zawiera mierz „
 „ gwał. (To następuje tabliczka ~~ewaluacji~~ „
 „ przegladowa) Te wszystkie trzydziesiąci „
 „ mierzów myciej wyrażonym albo chociaż „
 „ jednym z nich sposobem wymierzone „
 „ mierzem, włócz idąc chotmin'skiej mierz „
 „ ry. Tani'szewsk. mierz podaje w swych sta „
 „ tystach wymiarów włócz chotmin'skiej „
 „ natomiast Kowalski podaje w swych „
 „ trzy. Też on opisuje:

*) Lawaczi: Floruli practici, str. 95.

Monasterium Cisterciensium monasterium alius
 wlos. Monasterium alius wlos. ad longi „
 tudinem continet in se 30 iugera vul „
 gariter murgi, ad latitudinem murgi 1.
 Quodlibet rona virgas 10; quodlibet „
 virga ulmas 7.

Opis ten ma podobnie Kowalski co „
 sto co i plechek bygmintow III, a kg był „
 do róznic, że Kowalski w opis opisuje „
 ile mierz ma mierz semirów, a w róz „
 czeniu lawach pomylit się stałac ten „
 ci 7 zamiast 7 1/2.

**) Lawaczi: ^{Ubidem} Floruli practici str. 97.

W innem miejscu znów tak opisuje „
 Lawaczi ten chotmin'ski:

Virgam unam faciunt septem cum „
 media ulnae, virgae decem faciunt „
 unam cordam. Item cordare 30 in lon „
 gitudinem et una corda in latitudi „
 nem faciunt lanceum. Quismodi men „
 sura debet esse pluvia in tres campos.

Wiedle tego opisu ten chotmin'ski mierz „
 rzuty na długość 30 semirów czyli „
 300 łazek czyli 2250 łokci, zaś na „
 szerokość sznur jeden czyli łazek 10 „
 czyli łokci 75; cała jego powierzchnia

Wojci podstarobinowie zamierają
pod ~~ty~~ tybulem: chiara Tann w staty.
Polocze, następnym opis:

"chiara: wlotki moją, lacy pola, a w
"kardem polu ma być stura. 30 sznurów,
"a szera sznur jeden. Wady sznur ma
"10 prostów, a wady prost ma toci 7/17.
"a 3 sznury czynią móg jeden. A ten
"kardem pole ma być wsturi 10 morgów,
"to jest 30 sznurów a prostów 300, albow-
"nięć toci 2250. Na szera kardo-
"pole ma być sznur 1, to jest 10 prostów.

(*) Karmorek: Florenti fractis, str. 98.

"ktoć narynia, toci 75, a tyb. toci
"wsturi pol tocia na miodek, a sta-
"ka narynia być sznurów 24. i jedli-
"w karmem polu karm miodek pola wsturi.
"nie stało, tedy wsturi to, co nie stało,
"przynajmniej. Tenże ten jedli-
"nie stało, tedy wsturi ^{fractis} fracy m.

Ten opis, chorion, obywatel Tann ma
"polskiego i stać sznurów francuskiego
"fractis l. c. str. 301.

50 6250 toci 11, czyli morgów
30, to jest 6 sznurów, jaż ma wlo-
"na chetuniska.

**) Peaminui l. c. str. 301.

wynajmaby kalendarz 168, 50 toci
"czyli morgów 10.

Widoczna, tu jest więc pewien niemo-
"żliwość karmorek, jako się w staty
"dym niemal jego opisie powłacza. Ten
"karmem tan chetuniska, wynajmował
"flurie morgów 30, a ma być na-
"lacy pola francuskiego, to wynajm po-
"stony przez karmorek, ~~podaci sta~~
"na 10 morgów, wlotki się wsturi-
"ci pola, nie ma do Tann.

Tenże wreszcie opis fudany przez
"karmorek, jest już dostawne-
"maczeniem na język Tann: ^{fractis} fracy m.
"ten karmorek w staty karmorek
"III. z. 1. 15 (18) * II

Wsturi karmorek narynia to wlo-
"na wsturi, albo miodek wsturi.
"tan fud. czyli karmorek ^{fractis} fracy m.

Wsturi fud. a nim, wsturi ^{fractis} fracy m.
"go opisuje:

"tan ma 11 prostów, prost ma 4 sznur-
"ty, karmorek prostowa ma 12 pól na-
"wsturi strony. Ten tan karmorek polowica,
"jest mniejszy niż francuski: a to się karm-
"wsturi. Niech będzie plac maie 12 pól
"na wsturi strony, wsturi pól
"w tym placu najdzie się 144, a to jest
"karmorek prostowa. Ctery te karmorek nary-
"nia prost, który będzie mieć pól
"wsturi 576, tyle sznurów a nie w-
"karmorek. Karmorek karmorek prostów cety
"nia tan, karmorek nie wsturi tanie karm-
"drie pól wsturi 6912, polowica
"mniej karmorek, a nie wsturi, cety
"fractis a nim miodek (fractis).
"Procedzi ten to karmorek tan mógły is-
"i fud. karmorek karmorek.

Wsturi tego opis karmorek pól

*) Tannicowshi: Statuta, str. 391.

27
jako lachy $\square$ o $7\frac{1}{2}$ łachach alliggo,
sai i tylai szerszości cychli o $56\frac{1}{4}$
łachach pomiczchni, Tam cety mu,
szep' kochie 388,800 łochi $\square$ cychli
morgów 23 $\frac{1}{25}$.

Tannicowshi w swych statutach opi-
suję ten tan następnie:

Tan polski, z którego Amicie dżien
w kyszei nabić maiz, laui kyo' ma?
Silvius in tres campos debet esse ad
longitudinem, quolibet stadium 84
ulnarum et huiusmodi stadia debent
esse 12 in longitudinem, ad latitudi-
nem vero laueis debet esse 120 ulna-
rum.*)

Furiosy 7

Medle tego opisu tan ~~furiosy~~ Amie,
cy' mierzac na alliggo 100 łochi
a na szerszości łochi 120, przedsta-
wiały pomiczchni łochi $\square$ 120,960
cychli morgów $7\frac{1}{5}$, co ~~przedstawia~~
stawa łoby całkoma jędnę łachy szep' my,
miedzi pularczy furzer Wrepschięgo

1 pomiczchni 7

Tet wie miedzi miedzi myłkow w opisie
Tannicowshięgo. Proszę ja Czuchy
odmierzac alliggo 12 staj do pola sa-
mo do tam. W takim razie łachy
pola obepnujące kochie 120,960 łochi
a tam z łachy pól płowany łochi $\square$
362,880 cychli morgów 21 $\frac{1}{2}$, a ten
rozmiar już sz miedzi różnie kochie
ad opisu Wrepschięgo.

10/1
Ten kmiocy dżię cychli miedzi szep',
z którego Amicie nabić dżien jędnę,
w kyszei pomiczchni szep' uwalicie mu-
ni, kach jędnę opisy w Statutach Ta-
nncowshięgo:

Item alius laueis, de quo Amothones
laborant suis dominis plenis in septi-
mum, debet esse laueis plenis in

* Tannicowshi: Statuta str. 391.

tres partes, hoc est in tres campos. In
quolibet campo debent esse 4 stadia,
quolibet stadium ad longitudinem
debet esse 150 plantarum silvas slopy;
ad latitudinem vero debet esse latus
24 sulcorum silvas roragonow et quili;
het sulcus ad 6 plantarum silvas slopy. *)

*) Tamirowshi: Statuta, chr. 391.

67

Wielkie kępy opisy Tamirowshi
strony 1800 słów a szerokości
144 słów, czyli tężenię formi szani
słowa 259.200. Teżli wielkości słów
pe, roragonow, jachow, idow, shwa-
na tokić, to formi szani słowa
Tamirowshi tokić a 64000
czyli morgów 3 1/8; jeżeli zaś wielko-
ść za przeliczeniem szani słów
geometyczną, jachow 3 szto, na 2 toki-
cie, otrzymamy formi szani na
115200 tokić a czyli morgów 6 1/5.

Opis ten z dwóch względów myśla-
łem się być niedokładnym a także
nieprawnym: raz, iż trudno
przepisać, aby jeden dzień robo-
wy co godzinę miał się odbywać
zadawać z Tamirowshi wielkości szani
szto 21 morgów, jachow a Tamirowshi
nieodpowiedzący normie 7 morgów;
ponadto, że w dokonywaniu szani
opisach nie spotykamy się nigdy
z tak ^{małym} słajaniem, któreby
wystąpiło. * ciżbę lub pod morga
wynosiło.

Gdyż tam ten mój szani szani
ma być w trzech polach 1 sz-
slajanie, gdyż i nas szajanie
brano zwykle za morga, frakto

8447

1848 - 1/2/98 to koniec

Tan ten mianiat ~~haci~~ obciomawac
w przybliżeniu obcas 12 morgów,
także many słowdy, że ten nay
mniejszy Tan mianiyt wlotnie obcas
12 morgów.

Z reszty mianowicie Tanców, jakie
Kawachi opisuje, pierwszy takie ma
nazwaną:

*) Kawachi: Florenti practici str. 94

~~Mansus continet in se~~ Mansus con-
tinet in se 12 iugera longitudo-
nis et quodlibet iugerum 400 pedes in
longitudinem. Iugerum autem est,
quod duobus hominibus uno die arari
potest. Longitudinis latitudinis
continet mansus plerumque virgas et
virga continet septem cum media-
ulis et facit duas sulcos. *)

Łan mied ten mianiyt na otłogose
55 20 stop cyli a 60 todes, na
zerokose cas 5 todes, co czyni to-
czna powierchnię 20 7000 todes
a cyli morgów 12 1/4.

Tanuscowsk w Statutach swych
pomiara, że gdzie nie ma tanów
osiadłych cyli czynowych, tam
za tan ma być wieke pole pod
12 morgów cyli wysiewu. Takie
pole kawie się Tanem przypisuje,
nym (lancus coniecturalis). **)

**) Tanuscowsk: Statuta str. 391.

Określenie morgów wysiewu. ~~W~~
wypada więcej niż jeden
morg gruntu; 12 morgów to-
ż to tan obrotomorgowy. Testu
nie tam gdzie nie było tanów osi-
adłych, noż obrotomorgowy. Brany
był za tan, prosto słownem jest
po prostu może przypuszczenie, iż w opisie

Wspomina wreszcie i Czepech, że
na Podgórcu chłopi dzierżą tany,
w których nie ma już świeżości
ni królewskiego. Ze zaś Czepech
Tancem królewskim tan frankonij
naryma i powierzechnie jego mor-
morgin 43 podaje, przedtote
mote tanci królewskie na Podgó-
rcu wynosiłyby około 11 mor-
gin i materiałyby do chategorii
Tancis królewskich mniejszy di.

prostej
F który jest wrocem myśli, popet-
monej przez di. Solchiego i prosto-
monej przez Czepechego, /

F a tan królewski mniejszy
~~frankonij~~ świeżości tancis
more uchwycić za frankonij
swięc tancis. /

Ładzi

Tan królewski drugiego i janki po-
daje tan królewski, bożebr bożebr staja,
nie za monej a tan o 12 stajaniach
za tan królewski królewski.

Wobec królewski się ocereg tancis i janki
nam nasi królewski podaje.

Proste królewski wyciary po-
jedynczych tancis, nie królewski do-
strecze, i królewski jedynego królewski
monej tan królewski królewski królewski
go, F królewski królewski królewski królewski
monej, królewski się one królewski na-
stanie grupy, a królewski ołow jedynego
tan królewski, ołow drugiego tan
chotminisdi za jedynego do prosto-
monej królewski królewski.

F królewski tan królewski i po-
monej królewski około 43 morgin jako
typ grupy królewski, monej, i
tan królewski słowny czyli słowo
królewski, monej około 120 morgin
równa się królewski królewski tan
frankonij, tan królewski
królewski i oborarem prosto
85 morgin, królewski tan królewski
królewski, monej tan królewski
monej jest słowno królewski
słowno królewski, F.

W drugiego grupy tan chotminis-
di 30 morgin stanowi typ owo-
by. Do tej grupy królewski monej
tan królewski czyli królewski
o 90 morgach, królewski słowno
królewski królewski tan chotminisdi,
słowno tan królewski królewski
o 64 morgach, królewski monej

Fian działawła, staropalcu; w tej
grupie międzykulturowej formierzenie
przedstawiając prawie cechy wlotu
chłopińskiego. / x)

x) Zob. statut Pruski o akciech
Tanach wójcowskich czy koterbach.

[statuty]

przenosił ona Tany chłopińskie,
wreszcie. To reszta ugrupowanie Ta-
nów starożytności, które było
na materijalnym, jakiegoś nam dostar-
czyło, niedostateczne formuły, narze-
stowanie, dla nam odpowiedni na-
pytanie, czy rzeczywiście było rożni-
stwo Tanów istniało w dawnej Polsce
jako jednolity gospodarski, i jakie
tych Tanów pochodzenie.

§ 11. Geneza Tanów.

Tan, to gospodarstwo jednej ~~ma~~ rodziny
wiejskiej, zwane wycieranie, rola,
działają się na lotach, ciociach
i t.p. Tego powstanie sięga pierwszych
czasów osiedlenia się ~~osiedlenia~~ do-
mówców, którzy prowadząc
dla siebie gospodarstwo, wyznaję
sobie statystykę i ~~przebieg~~ ca-
łymi przyśladac' nęży, aby ziemie
podlega, lasami w ~~ziarnobojny~~
przemienić rolę. Ciężko to i długie,
leżnia praca ~~gospodarcza~~ starodre-
wna piskocz, przy kółkowym prawie
braku odpowiednich narzędzi, a
dodać materij, że ten pierwszy sta-
dnik przy tak kłopotliwej pracy na-
tytu na ~~traję~~ własne ~~tytu~~ i rodziny swej sity jest
liczyć ~~more~~. ~~ogromny~~. Chociaż pierwszy wola-
nie more, być wielko, ~~przebieg~~,
jakieś mi sławia przyśladac, ~~nie~~
wolać go do ograniczenia się ~~at~~
na najdostateczniejszą potrzebę.
Ta rola pierwszego ~~pradnika~~ to
pierwszy ~~rozmiar~~ Tanu. Ale jest
ona w ~~starożytności~~ z nich ~~jeździ~~
wielkości: jej ~~rozmiar~~ ~~rozmiar~~
razem z ~~nie~~ ~~rozmiar~~ ~~rozmiar~~ ~~rozmiar~~

i ad tych przeszedł, gdzie ~~przebiegał~~
do przemieszczenia. Ale ~~nie~~ ^{nie} różnica w
normach tych ról nie ~~jest~~ ^{może być} tak
wielka, jak niebyło wielka ~~jest~~ ^{była} w
wymiarach, które się na nią sta-
wają, tak że pierwsze przesunięcie mo-
żna już wyznaczyć pewną jednostkę
przesuwania, która nie wiele będzie
różniła od stałej fazy
słynącej roli. Ta jednostka przes-
uwania, to tam mierniki.

Kalky wpływ na wielkość tam
wymiaru, na mierniki lub wielkość
wzrostu gleby, oraz wzrost lub
niższy stopień kultury uprawy.
W krajach, gdzie gleba ~~ma~~ ^{ma} mniej
wzrostu, tam musi być większy,
aby osiągnąć doniosłe plony
uprawiać i jego rożny, i tak samo
wzrost się ma w krajach, gdzie u-
prawa stojąc na wyższym stopniu
kultury, większe też ma plony.
Wobec plonów.

Tam powstała różnorodność ta-
m w różnych krajach i w różnych
warunkach.

Też woli w jednym kraju i w
jednego narodził się stały
różnorodność tam, tedy że tam od-
mieszali do uprawy z obcych
krajów przybyłych, którzy przynio-
sząc z sobą swe sposoby uprawy
i uprawy, także gospodarstwa swe
właśnie tam także założyli normy,
do których ^{dawnej formy} ~~przebiegał~~ ^{były} ~~przebiegał~~
wymiarów byli.

Właśnie się stało, że ~~przebiegał~~ ^{co} ~~przebiegał~~

Formy uprawy 7

Ważnym do słanych przedt histo-
rycznych.

W Polsce między przednich łaz, dolny wa.
między karnowskie i s. p. 18.

Druga przyczyna ^{zabijania} woj. wiśni XII i
początek XIII, kiedy zabraliśmy most
lechiński między Łowiczem a Łaską, i ciżba
ni od ~~do~~ przez ciżbów pociąg i most,
głównie bractw i rycerzy szlache-
rzy, w Polce gęsiń. Są oni
ani w dokumentach naszych z
XII i pierwszej połowy XIII wiśni
pod nazwą advenae, hospites, li-
berii i t. p.

Ukolikina doba, to pravično na-
pravie mōnastichestvu. Praypoda ona
glavnēe ne drugoy potōm, mōdno XIII
i XIV^{na} stoliē.

W fienioznych czasach już kądosi
 obcy administracja na wieńsze powiaty,
 na w Polce nie było.

Tamnia Tany mogety be bory oxadichwa
it mas myhwozye.

max mykowskye.
Usadnichwa piernoe mykowskye

5893

146

przez całe miasto średnio podług prawa
średniego dla Belgów i
przeważnej części reszty Polaków ko-
normy sturijty. Lecz strójto prawo
średnie na Belgów karłowatych i na
miastach i na innych miastach na-
prawie niemieckich katolickich pa-
wzór. Później prawo magdeburskie,
jakie Wrocław przyjął, i ewangelic-
ne prawa. Lecz nie były one mode-
przez dla celniczego miasta religijnego, które
nie sąsami nawet bezpośrednio z
magdeburską zwody, prawami tamtejszymi
obowiązki. Względem prawa magde-
burskiego na Belgów nadawane było
było miastom, chociaż wiele z nich
wzięto z prawem średnim, wie-
cej zaś głównie na prawie średnim
były zasadzone.

Wzorem polega również miasto czy-
stym prawem magdeburskiem a pra-
wem średnim, mówimy na razie
przeobrazić bez odpowiedzialności, gdyż
niechcąc to w pieczęci na przedmiejscu przed-
miem naszej rozprawy nie możemy;
i jeżeliśmy mogli pisać o prawach
nie zapomnieliśmy, że na Belgów, na prawo
magdeburskie stosowane było było
miast. Wzrostliśmy jedynie dla tego,
że w Chotopolu prawo magdeburskie
wzięto także przez katedrę w
średnim katolickim państwie.

Prawo niemieckie na Belgów pwa-
to się także prawem frankijskiem lub
flamandzkiem lub też wprost niemie-
ckiem.

Co do tanów znajdujących w przyrodzie
jakiś rodzaj tanów mate i wielkie

Było więcej,
i nie tu =

1) Henzel: Urkundenbuch N. 43, 46, 57, 62, 64.

2) Henzel: Urkundenbuch N. 40^{41, 57, 62, 77, 109.}

3) Henzel: Urkundenbuch N. 32, 66, 93.

4) Henzel: Urkundenbuch N. 46.

flamandische i frankonische. Przy
wzrostach na prawie średzkim
lub flamandzkiem przyprawie kupcy
zawieraj Tany maty, Tany flamandzkie,
sic, zaś przy wzroście na prawie
frankonickim lub magdeburzkiem
Tany wielkie frankonickie.²⁾

Współtaczyciel przyrostu, Tany wielkie
frankonickie ^{stadte} nawet przy wzroście
na prawie średzkim lub flamandzkiem,
a nawet i to się zdarza, że w jednej i tej
samej ~~stadzie~~ wsi jedną Tany starają
się na prawie frankonickim, inną
na prawie flamandzkiem lub średz-
kiem.⁴⁾ II

Przyrosty wzrostu nie podają
nam żadnej wiadomości o normie,
nach ~~tan~~ tych Tani.

Henzel na podstawie optacanych czyn-
szów i okoliczności stara się wyśledzić
stosunek wielkości, jako rachunki mu-
siał tanian matczy czyli flamandzkie,
siedmi i wielkimi czyli frankonickimi.⁴⁵⁾
Gdy z Tani matych opta-
rano zawieraj byłych czynszu
i okoliczności 12 grasy oraz jedną
młodszą i młodszą lub młodszą
ziarną, ~~między~~ zaś z Tani
wielkich frankonickich 24 gr. i jeden
młodszą, młodszą zaś mniej więcej
jedną wiadomością się równa,
prosto i prosto przedstawiały czyn-
sz z okoliczności z Tani matych gr.
24, a z Tani wielkich gr. 36, sto-
sunek prosto Tani matych do wielkich
go byłby jak 2 : 3.

10

4) Ibidem str. 123, 124.

5) Ibidem str. 40, 41, 67, 97.

czyli 12 grasy
ani

Przyrost ten różni się od tego, albo
wielkością Tani frankonickich albo
byłaby się do niego odnosi, że każde opta-
nie 24 gr. było podobnie optacaj-
co by dawało stosunek do Tani matych
jak w porównaniu z Tani matymi
jak 4 : 5.

2) ~~H. Schaffner~~, Kerkel: Urkundensamm-
lung, Nr. 173, in 2 B. 1. — Codex diplo-
maticus Wladiar, tom 4, Meitzen:
Urkunden schlesisches Fürstentum, Nr.
47. La civitatis Wratislaviensis libro:
7 1/2 elu langh macht ein rüttele. 10 rüt-
tel in bryll und 30 lang macht einen
morgen. 30 morgen machen eine hube.
50 rütthel lang machen ein gemeinde.
1500 rütthel machen 30 gemeinde.
30 gemeinde machen eine meile. durch
Mag. Altmann in Spruch und Bericht.

W Liber magnis macta Ulrocta
mra i w defijarii mactaia sw. Kray
za w Nisie, rnoyduje se kapricha kej
hesci: 2)

i gdy tany może czyli flamańskie
 były pancerznie używane. na ich
 a tany miało podobnie, raczej
 wyjątkowo, przez opis pancerza nie
 umieszczone bliżej, do jakiego tani
 się odnosi, odnosi materię wyrażając
 do tani innego jako pospolicie
 używanego.

W Małopolsce najwięcej się rozwinęło
miejscisk już w pierwszej połowie XIII
wieku, zwłaszcza dopiero w drugiej
połowie XIII wieku powszechniej
się stało, a w wieku XIV kulminacja
za panowania Władysława II. Jagiełły.

1) Kod. m. Wrad. N. 1, - Ruk. III, N. 63, - Kod. skatowy skat. N. 87, 243, 244, - Kod. skat. polski N. 131, 132, 155, 167, 194, 197, 198, 568, 569, 570, 579, 584, 590, 601, 630, 632, 648, 652 i wiele innych.

2) Ruk. III N. 72, - Kod. skat. skat. N. 123, 179, 249, 250, 254, 255, 256, 257, 259, 277, - Kod. skatopolski N. 598, 637, 666, 713 i l. d.

3) Kod. skatop. N. 75, 158, 171, 175, 177, 658, - hog. N. 35, - Kod. skat. skat. N. 123, 162, 173, 246, 247, - Kod. Tyńiecki N. 54.

4) Kod. skatop. N. 560.

5) Kod. skatop. N. 560, Kod. skat. skat. N. 783, 270, 280, 277, i l. d.

6) Kod. skatop. N. 578, 637, 666.

7) Kod. Tyńiecki N. 28, - Kod. skatop. N. 158, 196, 515, 579, 686, 690, 767, skat. skat. N. 123, 125, 127, 244, 246 i l. d.

8) Kod. skatop. N. 123, 124, 178, 637, 666, - Kod. skat. skat. N. 249, 250, 252 i l. d.

9) Kod. skatop. N. 131, 175, 194, 197, 203, 211, 662, 671, - Kod. Tyńiecki N. 28, - Kod. skatop. N. 33, - Kod. skat. skat. N. 123, - Ruk. III N. 63, 92 i l. d.

*) Kancel. skatopolski N. 347.

szczytów swego rozwoju.

Najbardziej rozwinięte w skatopolce były następujące trzy formy posiadnictwa: prawo magdeburskie na tanach wielkich frankoniskich,²⁾

prawo przedkie na tanach małych wreszcie

prawo szwedzkie na tanach wielkich frankoniskich.³⁾

Do wyjątków należy prawo magdeburskie na tanach małych.⁴⁾

Tany małe powiż się w skatopolce, tak skatopolskich domów często wreszcie, skatop. w przysiadach liśnięcych domów, jaroskich dla woad skatopolskich kadrę flamandzkimi; Tany wielkie zaś powiż się wreszcie frankoniskimi, często magdeburskimi lub niemieckimi.⁵⁾

Tany małe pobierany bywa roczny czynsz 12 gr. i więcej, z tanów wielkich dziesięcina wareszniekowa i czynsz 16 gr. czasem 18 a nawet 24 gr. i więcej.⁶⁾ Wreszcie skatop. czynsz 12 gr. i 16 gr. Tany małe miały się do wielkiego jak 3 : 4; a z tan przedkie na skatop. wynosił morgów 30, to tan frankoniski wynosił na morgów 40.

Najbardziej rozwinięte tych tanów małe znajdowały się w skatopolce, tak skatop. w przysiadach liśnięcych domów, jaroskich dla woad skatopolskich kadrę flamandzkimi; Tany wielkie zaś powiż się wreszcie frankoniskimi, często magdeburskimi lub niemieckimi.⁷⁾

omnacenia, jak to tam ma być.
Opis ten opisuje jak następuje: Primo
in prefata hereditate Lancrynio iam
octo lanci sunt locati: predicti scilicet
duodecim lancos tenentur locare et sic
erunt viginti lanci secundum mensuram
de Troiecto. Unde quilibet lancus debet
habere in latitudine virgas duodecim
et quilibet virga septem vltas cum ob
midia, quia vltas solis est, sicut in
foro de Androsow mensuraturis pannis.
Etiam idem lanci in longitudine ha-
debunt quatuordecim duo iuncia.

Opis nie jest ~~informatywny~~ do skutku,
gdyż brakuje wymiarów długości,
mówią bowiem nie jest mierz długości
lecz powierzchni. Chybaż nie mylimy
się przyjmując, że skoro szerokość po-
dana na 40 łokci może być jawa,
na ca szerokość morga, to długość
42 morgów nie może być mierz
kolumna, jak że tam paty mierz
powierzchni morgów 42. Ładnie je
dziejawski, do którego się wpat obro-
tuję, nie jest nam informacją prawą,
lecz gdyby nawet różnym był od tego
dawniej, to różnica ~~nie~~ nie
mogłaby być wielką, nie wielką by też
wpływ na wielkość tawny przyczyni
mogła.

Wiedle tego, co wiemy do tychczas
o wielkości tawny, byłby to tam wiel-
ki francuski. Chybaż wszelako jeżeli
rozprawić się o tawny, to tam dołżca,
tawny do tawny. Wpat Bertrand
mówi w przyjmując, że sprzedaje to
tylko na parafie prawa szeroko-
ści, i że z tawny na tawny fra,

wie nadzonych, ofstawa się parmycray
 cynor po sześć szłojuw (12 gr.) z
 Tami. Przy laboracji na prawie średz-
 kiej dominumy mac' się nalezy forte,
 ale wszystkie Tamiu matyle, z
 jądach idolnie parmycray kyleto po
 12 gr. cynorów rocznie ofstacano. Wey,
 padatoly, kalem przypraszac, z
 w rocznie podany w przyrodzi u
 msi się do Tami matego średzkiego.
 Nim to ofstawa parmycray cynor z
 tego Tami po pot' przyrny cyli po 24
 gr. nie jada ofstacaję si' dominie, ale
 przy jui' dominie w tej msi' wazeni
 zastali, a wysobosc cynorów mied
 paradyzaję prawu średzkiemu tem
 wazeni, i' te Tamy lach na szoso
 dosc' z jada imia otuqosc' parmycray
 ja miedz Tamiu na prawie średz-
 kiej wazonych. Z tego miedzi,
 ze Tamy ofstane w przyrodzi nie
 są matemu Tamiu średzkiemu,
 a których się cynor 12 gr. paradyzaję
 się ofstacat, lecz o tyle miedziemi,
 i' nieprawiecollimaty podmiastanie
 cynorów do 24 gr. nie zaś w tym
 czasie lach wysobosc cynorów fobiatany
 był z Tamiu miedzieli frankonickich,
 więc mamy tu przekyrmie nozmio
 Tami frankonickiego.

Wyznasy sekundum mensuram do
 Traiecto zamiast ~~starych~~ do wyginię
 rzecz, rozjasnić, same wyznagaję
 objaśnienia. Pięć bowiem miast nosi
 nazwę Traiectum, mianowicie Traiecto
 w skapul'kanickim, haasticht (Tra-
 iectum od Mesam) w Brabanty,

+
 W tej laboracji potuzkenie prawa średz-
 kiego z Tamiu miedzieli frankonickich
 staliu tem się tłumaczy, i' prawo
 średzkie nadane zostało waznie
 lateryn dopiero w r. 1379, gdy ta
 wada, jone się z trzeciej przyrodzi
 obharużę, jui' znaczenie dawnej na
 prawie niemieckim była katoro
 na, tak że w r. 1379 było jui' msi
 ta jui' oim Tamiu golowych i' to te
 cundum mensuram do Traiecto.

Widocznie więc poprzednie wazni
 okno było na Tamiu frankonickich
 zatorone. +

wymiarów
Co do tanu, matego, szczytów, szczytów
wielkich w Malopolsce, postępuję
more na szarym, cyklowany przez
nas więcej opis tego tanu z szczytów
podkarpackich, podajemy formę
chmury szczyt na mierzwi 30. *

*) Prawdopodobnie: szczyt podkarpacki,
str. 301.

1) Kod. Wielkop. N. 412, 547, 667, 672,
682, 757, 762, 848, 935, 1152 i l. d.

2) Kod. Wielkop. N. 322, 924, 941,
1649, 1720, 1762, 2042 i l. d.

3) Kod. Wielkop. N. 453, 810, 1153,
1762, 1765, 1784, 1785, 1531, 1543,
1558, 1614, 1727 i l. d.

4) Kod. Wielkop. N. 1793, 1798.

87

Utrecht (Francia ad Rhenum) w Ho-
landyi, Frankfurt (Francia Fran-
corum) nad Renem w dawnej Fran-
cii, wreszcie Schweinfurt (Francia
Suevorum) w Szwabii.

Gdy miara tanu w przypilej podana,
wspomniawszy tanem frankonickim, prze-
to pod Francia rozumieć należy
Frankfurt.

~~Nie będzie słac'ka~~

W Wielkopolsce parady szczytów
jest prawo szczytów szczytów
i tanu matego, miedzy flamanickim
zwane? tanu szczytów frankonicki prze-
chozą bardzo rzadko, ²⁾ bo prawo magde-
burskie nie zostało nigdy podane.
Szczegółowo tu spotykamy i jawisko
z szczytów na prawie magdebur-
skim. Gdy bowiem szczyt na szczyt
park w Malopolsce tanu na prawie
magdeburckim szczytów szczytów
od 16 do 24 gr. a szczyt szczytów
szczytów szczytów tanu szczytów
szczytów flamanicki, w Wielkopolsce
szczytów tanu matego szczytów szczytów
szczytów park w Wielkopolsce i na szczyt
szczytów 12 gr. i szczytów szczytów
szczytów szczytów 12 gr. i szczytów
szczytów, to tanu na prawie magde-
burskim szczytów, szczytów szczytów
wet tego szczytów szczytów, szczytów
szczytów szczytów szczytów szczytów
szczytów na szczytów pod prawo magde-
burskie.

Przedtem szczytów tu prawo szczytów
szczytów i to w północnej szczytów Wiel-
kopolski szczytów szczytów.

Na prawie chłopińskim tany płow.,
manolichy są przepomniane.

Na ~~tych~~ W drolnicy ~~hujawsko-~~
sicałko - Terycho - hujawski,
prawo chot minie dani" argło jest
spotyżane, niemał prawo magdebur,
idie mi' prawo bñ, chot minie idiom
jest zwane.²⁾ W ujęle mujargolsko osady
sa, na prawo magdeburskie: 1) for-
mie' reserghim,³⁾ Tany, niemał zawro-
mota' flamanobstic,⁴⁾ Jan frankonicki
zwadko pofominany.⁵⁾

Nabawiast na charakterni jui me-
na i wytazenie prawo platynischi-
stanami platynischiemi sz naczki,
mto. 9

Co zaś jest ten chatmin'ski, tego nas
niez pomyślej prosiu chatmin'skiego
z r. 1293, który w r. XXIX roku
w, że wielkosc Tądaw o pomyślej
flamandzkiego obywatela, m.
ten chatmin'ski, prosiu byle pomyślej
co ten flamandzki. *)

Chodowscy w ten sposób wadziło
na prawie niemieckim ~~prawnym~~ we
względach dyktand stawiaj Polak.
przybłądliwy do przechowania, i w
Polce między dwoma i trzy
było równo były, niawidnie maty,
znowy także średnim, flamanole,
dum lub chotmistrzom, i wielki zwa-
ny francuskim lub magdeburckim,
i chodzie i znowu wstąpił z prawa-
polskiego na niemieckie do bardzo
względów przyprawiając nalczy, nie spot-
kaliśmy się z nim nalczy z niemieckim
o tamie istnienia tam polskiego.

1) Р.М. II, N. 281, 292, 293, 296, 309,
325, 570, 1. ed. Авд. Грива. 1. 2008

2) Раб. II, N. 271, 272, 281, 292, 293.

3) Руб. I, № 60, 128, - Руб. II, № 64, 153, 154, 256, 311, 324, 372, 458, 521,

Rel. I, W. 89, 96, 125, - Rel. II W. 223,
271, 272, 279, 281, 289, 292, 293, 321,
478, 480, 482, 496, 508, 510, 517, v. ol.

4) Рим. II, в. 256, 271, 272, 289, 292,
293, 482, 556 и др.

5c) Bull. II, W. 458.

5) Kool. Charow. N. 52, 62, 64, 78, 88, 89,
92, 102, 111, 121, 124, 130, 146, 157, 162,
227.

*1) Bauothie: Tus Culmenae, t. 295.
Arb. XXIX: Them quant. lochem mon,
sorum iusta murem communicalen
si aliumis observat.

Wojt (Beschichte Freussens III st. 412)
 Lincolas, że Tany flamandzkie, o sądach w przys
 leży prawa starostwiskiego jest mowa, niżej we
 dle dokumentów z XII wieku: 720 morgów na dłu
 gość a 30 morgów na szerokość — mawia: vers man
 zis in longitudine septingentas et viginti, in
 latitudine vero XXX latus vigas regales vigas
 Meitzen niżej prok. księstwa, że jechozumany
 z prokem starostwiskim służyć ma podle po
 wyższej (węgierskiej morgów 30)
 wstawił
 Jan flamandzki, na 72 morgów starostwiskich
 czyli celgarskich, czyli około 150 morgów prących;
 Włoda chelmin " Flieh mienicem
 sta niżej tabe
 prok 6 1/2; — (węgierskiej morgów prok
 morgów staro. około 40.
 tołkiej miary;
 co jest w sąsiedniej sroczynie z adkami i sąsied
 niemi w § 8 prok. na przytoczonych. Nic więc
 dziwne, że Meitzen tanio flamandzkie
 w takich rozmianach ~~na~~ nie mógł się na chłopsko
 zarządzać (Coul. diplom. Silesiae, IV, st. 89)

§ 14.
Co sądzić należy o wielości taniów
w dawniej Polsce.

Użyły więc obca osiedlenie dwa tylko
tany do Polski ze sobą przyniosło, zaś
autoremie mi o dziejach wiadomości
nam podają, tedy należy zbadać,
jaka jest geneza reszty siedmiu Tan-
nów.

W § 10

Musiemy tu przypomnieć, cośmy już
pomylił myśleć, iż w liczbie innych
wzrostych dziejach taniów dwa są
typowe, mianowicie chotomiński i
frankowski, niemniej, że reszta Tan-
nów co do ~~formy~~ ^{powierzchni} wielkości ~~co~~
do tych dwóch —
są o taniów typowych kształt.

normałów
do tych dwóch

Taniowie przypomnieć należy, że je-
den z wielkich taniów, zwany przez
Orzechowskiego niewierdym, zaś i
Londre majątkiem, niemniej, iż jest
się to z przyczyną Adolfa Fryderyka
III c. r. 1590 obdarzyć, zaprowadzono do
chojny niewierdych wymiarów taniów
także w celu ustalenia normy przy
wymiarach majątków.

Wskazanie

Wskazanie przyniosło, do tegoż
osadnictwa na francie niemickim
w Polsce wielkich przednich, zwana
lismy przede wszystkim jawną, na
Tany potocznie się nazywa, ^{owe} ~~gdyż~~ i
wypadek uprząconego czynu miało
nam dostarczyć obdarzyć do obliore-
nia wielkości taniów, pomijałomy zaś
Tany ~~wielkie~~ majątkowe i potocznie jako
wielkie do czynu; leżak przysłużyć
nam zbadać dowieść, czy Tany
majątkowe i potocznie nie były we,

ale jaskiejs' innej miarzej miary in-
ne, w ewentualnie medle jaskiej.

Otoż powyższe przepisy, wadliwe
i nie, was jednorozdnie, że Tany mój,
lawstwie i solcech ~~z~~ kawce medle
hejsamej miary byty rozmiarowane,
jak Tany czynione dla ~~pol~~ osadu,
huw francuzowane. O jaskiejs' wistoych
foreto Tannach wójtowich lub solce,
nich mowy być nie może. Wtajnie

limoło ~~z~~ niepodzieln dzej jak w
Tannach wójtowich i solcech ~~z~~
hac' mowcy przedla i wysliu acze,
nia dla ~~z~~ kerech Tannach najwizst
szych.

Wójt kowiem s solty brali' fathie
indiat w Tannach do ~~z~~ wadliwych fore-
znowonych, lea nie ma ~~z~~ o
sadmichami. Goly kowiem ~~z~~ dardly ora-
dnik dostawat tylko Tan jeden jako
swaja rola, wójt albo solty dostaw-
wat ich ~~z~~ kitha. Co do ilosci Tannach
jaskie sie dostawaty wójtom i solty,
som nie ma ~~z~~ stotej mowy: ~~z~~ dostawata
ona kawce w pewnym chuc' mjecho,
stajnym ~~z~~ kowiem do ilosci Tannach
na osade ~~z~~ francuzowanych. Najprzo-
liscem ~~z~~ kowiem wójtow i solty,
sow sa dwa Tany wolne i ~~z~~ solty ~~z~~
~~z~~ a ~~z~~ kowiem ~~z~~ kowiem ~~z~~ kowiem. Tedy
lwy lub ~~z~~ kowiem Tany ~~z~~ kowiem
do ~~z~~ kowiem ~~z~~ kowiem ~~z~~ kowiem ~~z~~ kowiem
sow. ~~z~~ kowiem ~~z~~ kowiem ~~z~~ kowiem ~~z~~ kowiem
a w ~~z~~ kowiem ~~z~~ kowiem ~~z~~ kowiem ~~z~~ kowiem
lub ~~z~~ kowiem ~~z~~ kowiem ~~z~~ kowiem ~~z~~ kowiem
chudra. Na ~~z~~ kowiem ~~z~~ kowiem ~~z~~ kowiem

[Krom ~~z~~ kowiem
wójtow]

2
starym iŕe póltyś paruwyszaj tan
decietyśy wolny.

Przy wielkich wadach fraypoda
sóltyśow lub mójtow, miedza licha
tanuio wolnych: szco, oim a nawet
skieruie lub mizcej.

Ruch wielkie obcy woaduicłwa w
polsce skaucyś się a miedziem czer,
nasłym. Wnet lei kotracito się fra-
mizc a tanach, i fozjeie tanu, a w fozh
mizjeie, wstapito fozjeie profudacłwa
czyl' rali. Tłi sie poldacłto, że pola
mójtowidie i poldacłdie są znacnie
wizhocz od ról szmicych, że poldacł',
cie są wizhocz plwa, foz lub cłery
nary od typhie ról; że poldacł' szmicy
siedziat na tanie, mizc szczon, że
mój lub sóltyś siedzi na mizcie na
tanie, lecz że tanu mójtowidie i
poldacłdie są ^{mizcie} wizhocz.

Przy woaduicłwie natanach matyeb
szczodrich, chetminischiś lub fta-
manolschiś ~~f. tanu~~ mójtowidie czy so-
techiś mizja, mizjeie, mizjeie 60,
90 lub ~~mizjeie~~ 120, przy woaduicł-
clwie na f. tanach szmicych frandon,
shich, magdeburich lub czy miz-
mizchiś mizjeie wado 90, 120
szilka lub nawet 160 do 120.

Te cyfry szczodricha są szmicyie a
szmicyie, szmicyie, mizjeie, mizjeie tan-
nu, szmicyie, mizjeie, mizjeie:

Tan szaszopolodi a 120 mizjeie mo-
że być pola mójtowidie lub poldacłdie
szasztanowa, na prawie magdebur-
shiem lub szasztanowa, na foz-
miz szaszchiem ^{albo} chetminischiem;

Przy woaduicłwie natanach matyeb
szczodrich, chetminischiś lub fta-
manolschiś ~~f. tanu~~ mójtowidie czy so-
techiś mizja, mizjeie, mizjeie 60,
90 lub ~~mizjeie~~ 120, przy woaduicł-
clwie na f. tanach szmicych frandon,
shich, magdeburich lub czy miz-
mizchiś mizjeie wado 90, 120
szilka lub nawet 160 do 120.

Frygi szeregach /

Tan majkowicki cyli rewirowicki
o 90 morgach jest nola majkowicki
lub sotecki o trzech tanach chat
minischich ~~lub dwuch tanach fran~~
~~minischich~~

Tan krolowicki spramizony mie
rzacy obito 85 morgow procolata
mia nola majkowicki sotecki zto
rona z dwuch wielkich tanow fran
minischich; przeszie

Tan krolowicki hybernowy przeszie
mierzacy obito 64 morgow mie
by albo nola majkowicki sotecki
liczacy 1 1/2 tanu francuskiego
lub karksi nola liczacy 2 tanu
saredzkie, lub nawet nola wprost
nola minich, na francie szeregach
golysie szeregach sie pieraz, ze przy
wladnictwie na matyleb tanach
minischich po dwa tanu brali solie
jako szadze. Po chetunindun, fran
duindun den tan posmien by na
wet najpospolitszym, golysie jak
wyhodulimny, szadulicko na ta
nach matyleb byto ~~na francuskiego~~
~~szad~~ w Polsce wiechow szadulicki
najbardziej uzywanem w uproszenie szadysa dwoma ta
nami najpospolitszem.

~~Wielkosc szadysa krowa wydzinie~~
~~szadysa krowa szadysa krowa~~
~~szadysa krowa szadysa krowa~~

Widely wiec szadysa w XVI wieku
przyjezdz sie powracalnic, szadysa, na naj
lastnia i szadysa na na szadysie, i ce
krowy szadysie szadysa lub szadysa
na szadysie more, szadysa szadysie nola
majkowicki i szadysie, a szadysa na

Frygi szeregach szadysa szadysa
w szadysie szadysa szadysa
c. r. 1503 /

siadomosci niaczylajac przyzylci loka-
cyjnych i niemajac siadomosci w ~~raz~~
~~ma~~ znaczeniu i rozmiarach Tancu
średniowiecznych, fulworono uolne Tany
miedkie wójlowskie, które nigdy nie
i w rzeczywistosci nie istniały nigdy a
nawet istniec nie mogły.

Wielkosć Tancu bowiem jako jednolite
gospodarstwo, jako nali jednogo uradnika,
ubliżona jest na sity legor uradnika
i jego rodziny, bez żadnej obcej pomocy.
Kład więc Tanu nie może przekraczać
swoją wielkością lej niary, iżby ^{do} jego
obrobienia ~~ja~~ sity jednogo uradnika
z pomocą jego rodziny wyłazaryć nie
mogły. Tymczasem już nawet na ta-
nach chetminiszych i frankenskich
gospodarstwo było w ten sposób urz-
żone, iż tylko dwia łecia obczar-
kane były corocznie pod uprany, zaś
mówicie łecia sity pod xasiew jary
a łecia sity pod xasiew urziny; a ta-
kimi zaś łecia sity Tancu przestawa-
ła jako ięgor bez uprany.

Wielkość Tancu jużby uradnik sam
bez obcej pomocy parobka lub najemni-
sha nie podotat. Teżli zaś dla brach-
nack do nali xmuśceni byliśmy sprona,
wraz obcych uradników do urzaj, to
uradnik ten nie mógł łecić, iż tu kraj
wraz inną, jęzore pomoc w swem go-
spodarstwie, nie można więc przy-
szare, iżby u nas urzmano do urad-
shwa tak wielkich Tancu, jakichy
ipraca, jednój rodziny upraniem być
nie mogły.

Niekładno też wyjaśnić, Alacregu
uwe xrehome xbery wielkie Tany

Tamże i zwinętanek. Nie napotykanym
Nie napotykanym wprawdzie w ka-
dnym przypadku łobozijnym wyso-
kiego szlaku rewolucji na szlaku
Tandów, ale też nie ma nigdzie i kade-
mii szlaku. Przechodzi przez
lania w przypadku łobozijnym na
szlaku Tandów, tłumaczy się po-
stępującym potrzebą szlaku, a
nawet bronią podziemia; jeżeli
się bowiem znalazł w szlaku, to
mogą sobie poradzić z tym, co
od nich na całym świecie, a ka-
demy sobie wyobrażać. Dopiero
silniejszą wzmocnił ludność polską z jednej
strony, potrzeba była również
dla szlaku, a więc i szlaku
zatrzymaniu. Wszędzie się
potrzeba szlaku przy grze-
cie z drugiej strony, mogły wyso-
kie potrzeby szlaku Tandów.
Tędy szlaku było z szlaku pa-
tożar niekiedy wyobrażać, z szlaku
się dla szlaku, szlaku więc chętnie
na szlaku przewodzi. Także już
w przypadku Włodysławów Łęczycki
z r. 1433 mamy wyobrażać, dowodzi
istnienia szlaku pod szlaku
szlaku tylko szlaku, szlaku szlaku
szlaku już Tandów powstać mo-
gły, gdyż szlaku łobozijnym nie szlaku
szlaku się na szlaku, szlaku na
szlaku Tandów.

Colem, jãk: stwór więgat frzesz mno,
zénie się pódstawie wiésmaczej, byt
mnozénie się pódstawie stwórczym
nabacizny. Gdy bowiem, między epoką
(z końca XIV wieku)

F. Ktořej secha charaktern
nyslyczna /

praważonego na wielką szale, wa-
żniejsza na prawie niemieckim.
Wskazywano w dziejach kultury polskiej
naszego czasu, a kryzys epoki drugie
nazwać można, liwrać jako epokę
piętną, uświadomienie się piśmiotnie le-
chickich kulturowo i prawniejsze osie-
dlenie się na dworach i w miastach
szlache, powstanie się epoki koczowniczej
mianem ~~praważonego~~ obywateli
dworów i w miastach polskich.
Wskazywano, że na prawie niemie-
ckim miało być na całej liwra-
nie gruntu, wstąpienia, a kto
nie kryzys formacji społecznej
róż, bez żadnych dodatkowych
dwa, nastąpiło.

Gospodarstwa dworobie folwarczne, na większe rozmiany istniały zaledwie pokreśniedzie i to głównie w dobrach droblewodich lub duchownych. Można śmiało przypisać, że to co przebiegało ^{karne} w ówczesnym czasie w XIV lub XV wieku, w sprawie roli państwa, ~~mało~~ niewiele więcej nad jeden ten ~~wynik~~, a może i ~~ten~~ jednego nie dochodzi, to tam.

Winnoskajace potreby vobak vobis-
kajacej s' nagle st' varlości pisen'
dvoj e poradni puzolennia slovy men'
na monchy, lyty poradoem, ze dno-
ny, skorym cypore vtoš civošobie,
mimo adnikajacej s' škapy monni-
cej, v zeduskejnej pryzvilejani to-
ščacy'meni pastkeroncy wysoboci
upriscane, jir' me vyslavraty, za-

częty myśleć o podniesieniu gospo-
darstwa folwarcznego i oświecenia
sobie tej drogi nowego świata do-
chodów. Wiedząc, że wieś nie miała
brzozy gruntu, gdzie przetrwały
po odmierzeniu gruntu Tania i
usadowienia wsi przetrwały, tak
zwane obrazy były podług dwor-
ski. Brak było jednak nask do pra-
cy, o oświeceniu najemnika nie mo-
gło być mowy.

Musieli więc przetrwać przetrwały
wieśniaków do obawiającej nabo-
żności dla dworów, z drugiej zaś stro-
ny starać się, aby wieśniacy Tania
nie opuścili i oświecenia, by
nie było wieśniaków ~~prze~~ a z nich
nie do pracy inności. Jedno i dru-
gie sprzeciwiało się przetrwałom lo-
kalnym, wymagało więc nabo-
żności przetrwałom.

Wtedy nastąpił przy przetrwałom
na prawie niemieckim karykatury,
także odświeżający dworów. Był
tak przetrwałom, na Tania, ile ist-
niało sielanki na wolności i obywateli
inne przetrwałom dla dworów, jeśli
jakiś na nim ~~prze~~ ciążęty, mógł swój
Tania opuścić i przetrwałom się przetrwałom
określić, niepotrzebując do tego przetrwałom
lewni dworów, był bawion oświecenia,
tym przetrwałom.

Wtem prawie wolnego przetrwałom
nia się dmiem przetrwałom, wytom pro-
bilo przetrwałom dworów Tania
mucha Wielkiego. Dobry przetrwałom
i przetrwałom, który przetrwałom

1) Mandat: Tut Polonium, str. 75

Mławy Tana Albrachta przyfudają
właśnie na epokę silniejszego spo-
sobu się gospodarstwa folwarcznych.

**) Punkt: Tut Polonium str. 343,
349.

panowania Albrachta wsi nowych ca-
łkowicie, nie mógł obciążeniem folwarcz-
nictw na folwarczeniach istniejących już
wsi przez swobodne fratercollationa się
dnieć do nowych wsi. Postanowił
przeko, że nie więcej jak dwóch dni
ci corocznie mogą z jednej wsi frater-
collationa się do innych?

Tan Albracht wstawił swym fo-
r. r. 1496 porządek zwyczajnie dół, nie-
tylko bowiem ugraniczył liczbę wsi, w
tych się corocznie fratercollationa dni
z jednej wsi do drugiej na jednego ty-
tu, ale co więcej postanowił, że z
tych synów dniowych jeden tylko mo-
że ulepszyć od wsi gdzie indziej na-
stąpić, lub do przemiału lub k
nawet sadolna, reszta zaś synów
na oświecenie z rodzicami przestac
może. **)

Tym sposobem prawodawane zostały
reguły do pracy folwarcznej ~~do budowa~~
przy formowaniu ~~nie~~ gospodarstwa dworskich, wypra-
dano jeżeci robcie dla oluw ca-
stwierdził tam samo w drodze justawo-
dawczej.

W wsiach fraterskich na prawie
folwarcznym istniały, robcie dla
dla dworów rozumiata się sama frater-
collationa w tych wsiach byli
to miewalnicy, oświeceni oświeceni
dla, robcie przeko, wszystko to, co in-
dwa narodził.

W wsiach na prawie miew-
alnym użyczonych istniały oświeceni
wrazemnych praw i obowiązków,
których podlegał był fratercollationa
cyjny.

1) *Praxys. sinensis* III, N. 72, - *Rad.*
Malop. N. 560, 598, 637, 643, 644, -
Rad. *Tymnicha* N. 54.

[illegible]

numerowi forces Amieci korwycy na
 sinistra Pocięgo Warażenia, Umieścił,
 wocy i Kielonych swięt, a rewam-
 łachre poortami tute godami, Ale
 wygaa serwitia moze ponaocae oco
 kute fusthgi Amieci olla dwoin, które
 jeoli nie zostaly ściśle akceione przy
 milejem, mogły z biegiem czasu stac
 podołanę do bardzo szerokiej miar,
 pretary.

Pogodę jad bary statut koruński nr.
 1520 i bydygord ^{legi rosi} z r. 1524 siriolocay
 domoćnie, że nobociany Amieci olla
 dwoin byty fusthgi na jur pawroch,
 nym pmycrayem, że ~~całkowicie~~ siriolocay,
~~do siriolocay~~ by że je siriolocay,
 me wocystach dwoach latd stróku,
 staro joko heri strókuwanych i sirioloch,
 a wiec i w tych, golic freymilejem
 luhayjnym xadue nobociny ~~do~~ re
 stowione nie byty, że pwracja nobo-
 ciny te przedawaly w wiele gram,
 co to, jadcie in byty niektoiem przy-
 milejami luhayjnymu karecione byty
 statut bydygord lawiem postanowit,
 że tam golic Amieci jeacze stolych,
 cros dwoin w syteien nie nalioli, od
 lat panam swym z daridego tam je
 dan dzien w syteien nobie majz. Ro-
 stano przytem, że pshawe ta nie siriol-
 ga su nie le Amieci, który wzgledem
 siadtej roli wiecj stni w syteien pa-
 nam swym nobie pmyrt.

Statut bydygord pwrceło dwoch stoly,
 i nobie dorekluę w statucie koru-
 nym, wypisacazaję mynar tam, tak
 że middle tej dorekluę dwoin miastey

* Tannuauuui: Statuten, 48, 1089.

premię, zaś z pługa polskiego, który
się nadtem nazyma. Licho szersze
premię wolodolnaci mają.

Wiedle tej dzięcińcy szersze, pług
niemiecki, czyli rala niemiecka była
dwa razy szersza od raltu polskiego,
co czyli rali polskiego osadników.

Że zaś prawo chłopińskie jałdome,
że rali francuskiego toin flamandzkiego,
który pierwiej włocho chłopińskie
był zwany, i jich wiało 30 mor,
quw obejmował, franko ralto pol-
skie, nawnatoły się morgem 15.

Ten sam sławny ~~polo~~ raltor
do pługa widoczny jest w statucie
Laniszka archidiecepary gnieźnieńskiej
z r. 1262, ustanawiającego dary
morgi, którzyby sprzedali dzięciń,
czy wolażemnie się starali, lub też
sami ~~dzięcińcy~~ oddawali się ~~arabom~~
miało. W obrotach dzięcińcy się
uchylali. Na łachich szara wyro,
sic mator od matego pługa z r.
nego nadtem hamien wosho, zaś
od stwiego pługa hamien olwa.

Tam liż dypłomatyczny gebyz się
w r. 1288 z osadnikami z fud Bre,
chowa z dzięcińcy, karat sobie
ptacie z matego pługa czyli raltu
po 4 1/2 szchoja, zaś z niemieckiego
pługa po 9 szchojow. ^{*)} II

Właż miga pismotna polskiego ora-
dnika, zwana także ralttem od
marcebrina, jałdiego do jej uprawy
używał, obejmowała furwierz chmi-
wato 15 morgów i polrzeba było,
jich nam Holmald pismotnolara,
rozpurać do jej uprawy przez szpaz,
ziąj. ^{***)}

*) Kudeus ~~dypłomatyczny~~ Wielko-
polski N. 402: de unoquęque
aratro parvo, quod ralto dicitur,
tur, lapidem cere, pro magno
autem, quod plug nominatur,
duos lapides cere percoluat.

**) Kudeus ~~dypłomatyczny~~ wiel-
kopolski N. 682: de parvo
aratro, quod ralto dicitur,
quatuor scotos et dimidium,
et de magno, hoc est de plu-
gene novem scotos presenta-
thunt.

Flut też dzięcińcy,

***) Holmaldi presbyteri Chronica Star-
vorum (ed. in usum scholarum)
1868, str. 31, 33 i 178.

powrót

Do tego, jak wspomnieliśmy, już od
pierwszej chwili nie były jednolite,
pierwotny osadnik nie miał żadnego
potrzeby trzymać się jakiejś wolności
miary. Lylek jego własne potrzeby,
coś więcej lub mniej, a tak samo
dostatek obok mniejszej lub więcej
swej własności gleby były temu
naturalnym, cywilizacją, które my
mierzą wstąpić na rozległość roli.
Tęcza bez granic stała się wolnością
osadników do swobodnego kawałka
szereżnia słowem.

Tymczasem było frakcy osadach, na
francie niemickich, a z góry
ustanowiona była miara, której
osadnik przekazywał mi miarę, gdzie
na miarę tej granicy swego sąsiedza
lub słowem, nad cenną majął lub
słoby składować ^{rolę we}

To też gdyśmy na francie nie,
mickich, którzyś przedstawił
ty konwencie francie regularne, a co
mickie figury, francie też i
porządek, określony w prostych
wsiach polskich przedstawił mi.
Tę i prawo, brach z góry własny
słowny plan a wreszcie miły
niejednostajność co do obywateli.

Z biegiem czasu kamień, w miarę
wzrastających, potrzeb, osadnicy
~~osadnicy~~ starali się przycisnąć sobie miarę
swej roli, rozszerzyć swoje określone,
Korzystając z miarę gruntu leżą. Słowo im w ten miarę sławiać przedniej
przez chęć. We wsiach polskich
mickich był głębiej podskrytu,
słowno, własne słowo, słowo
wice chęć potrzeb na wzajem
cy co dostatek swych potrzebnych

Formiarami do siebie
karty obliczone /

przejściowych

x) ~~Fischhoff~~ Stenck: Mohndensamm,
Münch, st. 175. „~~exposuimus exacer-~~
~~centiam~~ — Meitzen l. c. st. 60: „Ex-
posuimus excrecentiam quendam
prope villam nostram Trauennwalde
localam et situatam, tres magnos man-
sas continentem agrorum, quos tamen
tres mansas secutionem constructionis
et ius Polonicum pro iura ~~recepta~~
tantum fluximus computandum.”

Najpóźniej ter Meitzen użył wyra-
żeń „obraz starej dziedziny: rzekł-
szy, jakie w handaniach swych w-
łym iścienim przedziobanych, o-
siągnął, już jemu samemu nie-
prawdopodobne się wydały. Obraz
przejściowych dziedzin wypadł mi
w niektórych wsiach na 1066,

1466 a nawet na 1947 morgów
frunich! Choćż kamień z dzie-
dziny stworzyć jednolite mierni-
ce, tamta wcale nie była, roz-
dziela obecną obraz przejściowych
wsi na to między tylną dziedziną,
ile ich urbarzono z r. 1410 wyha-
zię, nie było na urwag, że te
dziedziny mogły w r. 1410 obejmować
wcale nie wielkie obszary urba-
rany roli wśród lasów, które dopiero
później wykorzystywane zostały.

Ustalenie przynajmniej Meitzen
195 morgów frunich jako obraz
pełnej dziedziny.

nat. Stwierdzić miały nieograniczoną
własność. W ten sposób dziedziny
prawniczych wieśniaków wędzła-
ły bardzo, ofiarowały ~~prawa~~
zachowywały pierwotne swe roz-
miary. Różnica w normach była
dziedziny wznosiła co raz bardziej.
Charakterystyczny przykład poda-
nam Stenck z przywołanej wsi kres-
nickiej z r. 1368, w której obraz ob-
jęty był wielkie Tany, uznany być
mógł na zasadzie prawa i rzek-
cący polskiego za jedną dziedzinę.*
Wielki był dziedziny polskiej w normach
swych coraz bardziej się rozbiega-
ły, zjawiało się w Polsce obce wzniesienie,
które z sobą przyniosło Tany wedle-
jednostajnej miary mierzone. Co więcej
stwierdzić, że te Tany odnosi się przynaj-
mniej, że się na nie chętnie godziła nawet
ta ludność brzojsza, która należała do
własnych swobodnych wieśniaków, zna-
czącego bardzo dążeń do osiedlenia
na prawie niemieckim starostwa.
Nie ulega wątpliwości, że sobie nigdy za-
danych polskich wymiarów ani na-
wet ani dziedzin, boć nie były to jedno-
stajne z prawnych jednostek normach.
Wielki był norm przyjęcie krytyczny o wsiach
na prawie polskim wzniesionych, to nie
łatwież się w nich domyślać żadnych
Taniw polskich, ale przypuszczamy, że
ludność wieśniacza siedzi na swoich
prawniczych dziedzicach o równo-
stajnych wymiarach, lub jeśli siedzi
w Taniach, to że Tany są zaprzęzione
z osiedlenia na prawie niemieckim.

Nie można jednak zaprzeczyć, że
wiele wsi na prawie polickim osia-
dłych, mających jeszcze pierwotne
określenie komunalne Tani, dotarło
do czasu, kiedy często od wieśni-
ków domagano się nabycia na
miejscu domów przez jeden dzień w ty-
godniu z karolego Tani. Kachul
Za więc pytanie, jak w przedmów-
cie tej nabycia liczone polskie dzie-
liny w stosunku do Tani.

Oktę przypominamy, że wadliwy
prawa wsiach tak zwanych
na prawie polickim, należał do
kategorii niemożliwych podanych, do-
tycz ~~to~~ ^{polickich} byłoby, co im było
należało. Dla nich nie istniały
przynajmniej dotychczas, a miały sta-
nąć w następstwie nowych domów.

Nie ma więc najmniejszej wątpliwości,
że, że tak jak wsiach na pra-
wie polickim posiadanych, z karole-
go Tani, tak w tych wsiach polickich
z karolej określić domagano się
dosta nabycia w tydzień dla obro-
ny. Toż to nie, czy jednym z powodów
dotychczas statutu karolewiczych przez
statut bydgoski, w którym opiewano,
no wyraz Tan, nie być potanie
mogłoby wiele określić, z których
nimo, iż one o wiele Tani nie doch-
dzą, przecież jakby z Tani byłby jeden
nabycia pośrednie chcieli.

Nie jest przeto wykluczone, że
nie potanie le polskie określić, z
których najmniej mogły się równać
ciężarom prawnym, więc

For bydgoski

Nie wiadomo, czy z jednej strony, stała wola z drugiej były składatek się na to przez wieki, aby w wielu miejscach ubrać wół ~~skóry~~ nie odpowiedział, dat pięciolatnym rozmiarem Tanoir.

Pierwsze refleksje zawiązała w tej mierze refleksja N. J. P., vol. 7 biblijo, teni Torzicelloniskiej.

"Pytanie pierwsze i potrzebne, czym się to dzieje, że od dawnego uframowania rzeczypospolitej opisane grunty po działy, karcznicę czy czasy (acz nie wraży wrogi) odstepują, tak da, lecz, że radło gdzieś znaydować sprawa, wiedliwa, włość. W niektórych miejscach przez pływaczność, ekonomów, dzieł, kawców etc. indystrya, którzy się chcą podobać swym fryncypatom, wielkie włości przerobili na mniejsze, wzięły ich większą liczbę ińdusali, zaledy i pańszczyzny fryncypali. W miejscach zaś innych przez nieumiejętność geometry, albo wyznaczenia włości, morgów, sznurów, przętów etc. którzy przetyka sznur, sążenie za przetyki bierzą, a co większa sznurów i przętów mierzyć nie umieją, gdy albowiem przez rowy, doły, góry sznur wyciągają, w doły sznur wpychają, żeby się domiećnie ziemi całego dołu dotknąć, bo i z gołymi, bagnami albo wodami, gdy im na sznur przypada, czynią, nie, prosto i tak linia przypada, ale po brzo, gdy wygiętym i odrywanym idzie. Gdy ich baczniejszą przestrożę, na to postolicie odpowiada, wczasy to kienia, i podobnoby też miejscami kwalitatem i chęcią do miemia więcej grunty, która Tano wyperowadnie, że to nie po takim gruncie poddanemu, który go nie wyrobi, nie zarobie, za czym na dół to zgodni, że bierze etc."

Terzei, rethopis w pol. 3 zawieraj roz,
mias starostwa litwiskiego. Przy roz
miarze tym dzielono grunta na trzy
drzej, i: miedziastajne. W miedziastajnych
kwalowały się same dwa pola: Taki tu
che od miedziastajnych Taki, ugro,
dów na jarzynie, y osiedlił, nie dompni,
ludzie, w miedziastajnych zaś miejsca
miedziaste, parze, drożdża, opłata, i
miejsca damieniste, drzacyste, do ora,
mā cale nieporzpolite rachując, drzi,
jednok publicznie cale wyrzucając.

§ 17. Wskazanie wyników.

Rachunek powyższy roz oblicz na rezult,
toby udzielił badani. Dają się one
streszczyć w następujących punktach:

1. Pierwsza praca lechicka dzie,
dzina, rula pierwsza lechicka, tu
była, mierząca w wielk. III obrotu
15 morgów, zwana także rultem,
nie wytworzyła z siebie jednostki
miernej; Tę nadziwną pol,

2. Tę roz ob. nie istniejąca praca;

3. Tę w Polsce używaną wprost,
drone, kłasy do polski, przez obce
osobnictwo w wielk. średnich;

4. Tę tylko Tę używaną w
przy zastawianiu wsi w Polsce, wie,
dów średnich, mianowicie

a. Tę maty flamandzkiej, zwa,
ny także chetminskim lub okredhim,
w obrotach 30 morgów miary dawnej
polskiej *), ludzkiej

b. Tę wielkiej frankonickiej, czyli nie,
miernej, obrotach morgów $4\frac{3}{5}$;

4. Kładnie inne Tę ani mniejsze ani
większe nie istniały pierwotnie jako
jednostki, w Polsce jako jednostki
mierne. Tę większe od wprost
mianowanych, mianowicie

a. Tę staropolskiej o 126 morgach

b. Tę wójkowskiej, czyli newickiej.

*) 1685 roku o drachm,
skich na jeden morg liście.

o 90 morgach,
c. Tan stralewski sframiony o
85 1/3 morgach, wreszcie
d. Tan stralewski hybernawy o
64 4/5 morgach.

powstaly tylko w skutek tego, czego
odpatrywaniem sie, jakoby role wojtow-
skie i solteckie, obejmujace karungoraj-
dna, trzy lub cztery tany flamandzkie
lub frankonskie na innych jak role
smieci, mianowicie na wzboznych
Tanach karungane bywaly. Sa to wiec
wymiany rol wojtowskich lub solteckich
przejrzalych mianowicie za jednosc
miernicy.

Smiejace kas' Tany, mianowicie:

e. Tan smiecy wiekszy o 21 1/2
morgach krotkie

f. Tan smiecy mniejszy o 12
morgach

powstaly w skutek dzielenia Tani
Tani wielkiego frankonskiego na
półtani i ćwierćtani i ~~na trzy~~
i przedawnione, rzeczywiscie tylko
określi legze Tani.

